
MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING

SURAHAMMARS KOMMUN
UPPDRAGSNUMMER 13011339

**MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR
SURAHAMMARS KOMMUN**

2020-09-28

**SWECO ENVIRONMENT
VÄSTERÅS MILJÖ**

**Gustav Wredh
Maximilian Bengtsson
Isa Brisby
Sandra Dénes
Erika Edquist
Ylva Magnusson**

Sammanfattning

Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tillhörande ny översiktsplan för Surahammars kommun redovisar och utreder de miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser som ett genomförande av översiktsplanen kan antas medföra.

Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP) med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram för kommunens planer för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Av den anledningen bedöms inte konsekvenserna av landsbygdsutveckling i strandnära lägen i föreliggande MKB.

LUFT OCH KLIMAT

Avseende möjligheten att nå god luftkvalitet och minskad klimatpåverkan bedöms planförslaget medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* genom att föreslå att den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen ska ske i de tre tätorterna, kollektivtrafiken ska förbättras, gång- och cykelvägnätet ska byggas ut och en övergång till förnyelsebara energikällor ska uppmuntras. Därtill kan digital utveckling skapa förutsättningar för mer distansarbete liksom distansstudier som kan minska bilresandet.

Samtidigt bedöms *risk för negativa konsekvenser* uppstå i samband med att kommunen öppnar upp för ny bebyggelse i områden som idag saknar kollektivtrafik och att det saknas ställningstagande och resonemang kring behovet av enskilda resor och övriga transporter än persontransporter.

RISKER VID ETT FÖRÄNDRAT KLIMAT

Under förutsättning att de försiktighetsåtgärder som anges i planförslaget gällande ras- och skred samt översvämning vidtas och att antagandet att en ny VA-plan (en av kommunens prioriterade insatser) preciserar kommunens behov av en förändrad och klimatanpassad dagvattenhantering, bedöms detta ge förutsättningar för *möjlighet till positiva konsekvenser*.

VATTEN

Under förutsättning att ställningstaganden i planförslaget och arbetet med en VA-plan och Grön- och blåplanen (två av kommunens prioriterade insatser) genomförs bedöms planförslaget sammantaget medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* avseende vattenkvalitet och vattenförsörjning. Framtagande av styrdokument kommer innebära ett förtydligt arbetssätt och viljeinriktning vilket kan ge stöd i plan- och bygglovsärenden, samt i tillsyns- och tillståndsfrågor.

NATURMILJÖ

Sammantaget bedöms ett genomförande av planförslaget medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* avseende värden kopplade till naturmiljön. Bedömningen grundar sig i att kommunen ser bevarande och utveckling av tätortsnära grönområden och landsbygden som ett måste för upprätthållande av natur- och friluftsvärden, vilket fastläggs i ställningstaganden. Ett arbete med en Grön- och blåplan ger även förutsättningarna för ett strukturerat arbetssätt med naturfrågor.

KULTURMILJÖ

Genom kommunens ställningstaganden får kulturhistorisk värdefulla miljöer och byggnader, såväl äldre som moderna, ett övergripande skydd. Detta stärks ytterligare genom ett kulturmiljöprogram som ska omfatta både äldre kulturmiljöers och moderna bebyggelsemiljöers värden. En utveckling enligt planförslaget bedöms därför medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* avseende kulturmiljön i Surahammars kommun.

RISKER FÖR MÄNNISKORS HÄLSA OCH MILJÖ

I planförslaget anges tydliga ställningstaganden kring vikten av hänsyn till risker vid framtida planering. Utgångspunkt för förebyggande av risker kopplade till buller, förorenade områden, farligt gods och radon bedöms därför som goda. Sammantaget bedöms planförslaget medföra *möjliga positiva konsekvenser* avseende risker för människors hälsa och miljön.

SOCIAL HÅLLBARHET

I denna miljökonsekvensbeskrivning har social hållbarhet bedömts utifrån sociala- och ekonomiska konsekvenser. För de sociala konsekvenserna har fokus legat på; mötesplatser och tillgänglighet samt; trygghet och hälsa. För de ekonomiska konsekvenserna har fokus legat på; områden för strategisk utbyggnad; samt infrastruktur. I planförslaget saknas ett eget kapitel för social hållbarhet.

Sammantaget finns det positiva och negativa aspekter med planförslaget som påverkar de sociala aspekternas riktning på olika sätt. Det finns positiva aspekter så som viljan att bygga ut cykelinfrastrukturen som ger flertalet positiva effekter för den sociala hållbarheten i kommunen. Det finns dock en risk med att social hållbarhet genomsyrar planförslaget eftersom den sociala hållbarheten riskerar att falla mellan raderna. Många ställningstaganden i dokumentet belyser sociala hållbarhetsfrågor men det är svårt att förstå detta för läsaren. Detta då planförslaget saknar ett kapitel där sociala aspekter ges behövligt utrymme. Man missar därför att belysa varför specifika satsningar är viktiga för de sociala aspekterna och hur detta påverkar den sociala hållbarheten i kommunen trots att många ställningstaganden ger en positiv påverkan. Detta kan styrkas med hjälp av globala målen och Agenda 2030. Eftersom det inte finns några tydliga riktningar för sociala aspekter blir det dock svårt att göra en full bedömning av planförslagets sociala konsekvenser.

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	En ny översiktsplan för Surahammars kommun	1
1.2	Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte	2
1.3	Samråd	2
1.4	Beskrivning av Surahammars kommun	3
2	Avgränsning	4
2.1	Geografisk avgränsning	4
2.2	Saklig avgränsning	4
2.3	Tidsmässig avgränsning	5
3	Alternativ, metod och bedömningsgrunder	6
3.1	Nollalternativet	6
3.2	Planförslaget	6
3.3	Metod och bedömningsgrunder	7
4	Miljökonsekvenser	9
4.1	Luft och klimat	9
4.2	Risker vid ett förändrat klimat	17
4.3	Vatten	22
4.4	Naturmiljö	29
4.5	Kulturmiljö	39
4.6	Risker för människors hälsa och miljön	44
5	Sociala konsekvenser	49
5.1	Sociala och ekonomiska konsekvenser	49
6	Samlad bedömning	61
7	Planförslaget och miljö kvalitetsmålen	66
8	Uppföljning	69
9	Referenser	70

1 Inledning

1.1 En ny översiktsplan för Surahammars kommun

Den nu gällande översiktsplanen (ÖP), som även är den första översiktsplanen för Surahammars kommun, antogs 1991. Översiktsplanen gäller tillsammans med fördjupade översiktsplaner (FÖP) som pekar ut målsättningar och ställningstaganden mer detaljerat över specifika områden. Fördjupade översiktsplaner finns för: Surahammar (antagen 1998), Ramnäs (antagen 2006) och Virsbo (antagen 2001).

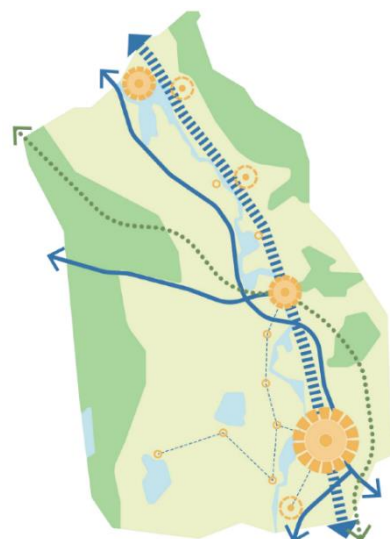
En översiktsplan ska vara aktuell och ange inriktningen för den långsiktiga utvecklingen av den fysiska miljön, samt vägleda konkreta beslut om bebyggelse-, mark- och vattenanvändning. Översiktsplanen fungerar därmed som kommunens verktyg i den interna handläggningen och samordningen samt i dialogen med andra aktörer i samhällsbyggandet. Vid aktualitetsprövningen den 2 november 2011 ansåg Länsstyrelsen i Västmanlands län att den nuvarande översiktsplanen för Surahammars kommun var inaktuell. Kommunfullmäktige beslutade därför den 7 november 2011 att en ny översiktsplan skulle tas fram.

Arbetet med att ta fram en ny översiktsplan för Surahammars kommun påbörjades under 2013. Inför framtagandet av översiktsplanen genomfördes en medborgardialog i syfte att engagera kommuninvånarna samt ge dem möjlighet att lämna synpunkter. Medborgardialogen bestod av en enkät som samtliga kommuninvånare hade möjlighet att fylla i under våren och sommaren 2013. De synpunkter och förslag som inlämnades har därefter behandlats av olika arbetsgrupper inom kommunen vilka sedan inarbetat dem i förslaget till den nya översiktsplanen.

Under 2019 har planen varit ute för samråd där kommuninvånare, grannkommuner och statliga myndigheter och länsstyrelsen haft möjlighet att komma med synpunkter på planförslaget. Utefter dessa synpunkter har planen reviderats.

Förslaget till ny översiktsplan tar hänsyn till den förväntade och önskvärda utvecklingen av Surahammars kommun fram till år 2040. Den nya översiktsplanen har tagits fram utifrån en framtidsbild för år 2040 då Surahammars kommun ska vara en tillgänglig, välmående, tillväxtdriven och utvecklande kommun som ökar i invånarantalet.

Målet är att kommuninvånarna känner stolthet, gemenskap och trygghet och upplever att det är gott att leva, verka och bo i hela kommunen. Befolkningsmängden i kommunen uppgår till 11 000 invånare år 2040.

För att uppnå framtidsbilden krävs strategiska prioriteringar inom fyra områden. Samtliga prioriteringar ska syfta till långsiktigt hållbar utveckling där samhällsekonomin ger förutsättningar för goda sociala livsvillkor inom ekosystemets gränser.

Strategiska prioriteringar:

- Varierat boende med livskvalitet
- Hållbara kommunikationer
- Ett utvecklat näringsliv och utbildning
- Levande landsbygd med många värden

1.2 Miljökonsekvensbeskrivningens bakgrund och syfte

Enligt 6 kap. 3 § miljöbalken (1998:808) ska en kommun som upprättar eller ändrar en plan eller ett program som krävs i lag eller annan författning ska göra en strategisk miljöbedömning, om genomförandet av planen, programmet eller ändringen kan antas medföra en betydande miljöpåverkan.

En översiktsplan bedöms enligt lagstiftningen alltid innebära en betydande miljöpåverkan och därför ska en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) göras för varje ny översiktsplan. Syftet med miljöbedömningen är att integrera miljöaspekter i planering och beslutsfattande så att en hållbar utveckling främjas.

Syftet med denna miljökonsekvensbeskrivning till förslaget till ny översiktsplan för Surahammars kommun är att redovisa och utreda de miljömässiga, sociala och ekonomiska konsekvenser som ett genomförande av planförslaget kan antas medföra. Miljökonsekvensbeskrivningen ska även ange hur planen påverkar möjligheten att uppfylla de nationella miljökvalitetsmålen och de globala hållbarhetsmålen eller om målen motverkas. I miljökonsekvensbeskrivningen lämnas förslag på åtgärder för att förhindra eller minimera negativa effekter (miljömässiga, sociala och ekonomiska) av föreslagna åtgärder och inriktningar i planförslaget.

1.3 Samråd

När kommunen har gjort en bedömning om vad de anser bör ingå i miljökonsekvensbeskrivningen hålls ett så kallat avgränsningssamråd med länsstyrelsen. Avgränsningssamrådets syfte är att koncentrera miljöbedömningen till de miljöaspekter som är mest relevanta för den aktuella planen. Samråd avseende föreliggande miljökonsekvensbeskrivning hölls med Länsstyrelsen i Västmanlands län den 17:e februari 2017. Vad som beslutades framgår av avsnitt 2.2.

1.4 Beskrivning av Surahammars kommun

Surahammars kommun är belägen mellan Mälardalen och Bergslagen, centralt i Västmanlands län. Angränsande kommuner är Fagersta, Sala, Västerås, Hallstahammar, Köping och Skinnskatteberg. Centralorten Surahammar ligger i den sydöstra delen av kommunen.

Idag har Surahammars kommun ca 10 100 invånare¹. Drygt 60 procent av invånarna bor i Surahammar och cirka 15 procent i Ramnäs respektive Virsbo. Under flera år har Surahammars kommun haft en negativ befolkningsutveckling. År 2014 bröts denna negativa trend och befolkningsutvecklingen har sedan dess varit positiv. Det är framförallt en inflyttning av barnfamiljer som har ägt rum.

Sysselsättningsgraden är något högre i Surahammars kommun jämfört med länet. År 2018 var knappt 81 procent av kommuninvånarna mellan 20–64 år förvärvsarbetande². Surahammars kommun har ett bra geografiskt läge i Mälardalenregionen och ingår i Västerås arbetsmarknadsregion. Med Västerås på cirka 10 minuters avstånd är arbetspendlingen till Västerås stor. Att Surahammars kommun är en utpendlingskommun återspeglas i förhållandet mellan dagbefolkning och nattbefolkning. År 2018 utgjordes den förvärvsarbetande dagbefolkningen i kommunen av 2 868 personer medan nattbefolkningen utgjordes av 4 497 personer².

Surahammar är i grunden en industrikommun med bas i de smidesbruk som anlades under 1500- och 1600-talen. Surahammars bruk, Ramnäs bruk och Virsbo bruk har varit särskilt betydelsefulla för kommunen. Strömsholms kanal var en viktig transportväg mellan bruken och hamnarna vid Mälaren. I samband med utbyggnad av järnvägar genom Bergslagen minskade godstransporterna successivt via kanalen och år 1954 upphörde godstrafiken på kanalen. År 1990 blev Strömsholms kanal i sin helhet byggnadsminnesförklarad som enda kanal i Sverige. Idag är kanalen en allmän farled med inriktning mot turism och rekreation och man kan trafikera med fritids- och passagerarbåtar i originalutförande, precis som år 1795. Surahammars kommun domineras fortfarande av tillverkningsindustri, men har gått från ett utpräglat brukssamhälle till en modern industri med diversifierade näringar.

Till ytan mäter kommunen knappt 370 km³, varav cirka 7 procent är vatten. Surahammars kommun är en utpräglad skogstrakt där skogsmiljöerna dominerar över de vattenrika markerna. Kommunen består av ett sammansatt landskap med flack till lätt kuperad terräng. Kolbäckåns dalgång och Strömsholmsåsen skär tvärs igenom landskapet. Riktningarna i landskapet är tydliga vid ådalen och längs sjösystemet, men i övriga delar otydliga. Öppna partier med jordbruksmark finns i kommunens södra och sydvästra del samt i Kolbäckåns dalgång.

Besöksnäringen har fått allt större ekonomisk betydelse för kommunen och fler arbetar inom näringen. Det är den vackra och relativt orörda naturen som lockar turister, där

¹ SCB, Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2018 och befolkningsförändringar 2018

² SCB, Antal förvärvsarbetande och förvärvsintensitet per kommun, 2015

³ SCB, Land- och vattenareal per den 1 januari efter region och arealtyp. År 2012 - 2019

sjöarna och skogarna bildar bas för natur- och upplevelseturismen. Något som också ökar är cykelturismen som lockar långväga gäster. De många bruksmiljöerna är basen i de kulturhistoriska värdena som finns i kommunen som besöksmål.

2 Avgränsning

2.1 Geografisk avgränsning

Geografiskt omfattar miljökonsekvensbeskrivningen primärt den geografiska avgränsningen för Surahammars kommun. Konsekvenserna för väsentliga miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter beskrivs på en kommunövergripande strategisk nivå. För en del aspekter, till exempel klimatpåverkan, sträcker sig det geografiska perspektivet utanför kommungränsen. För andra aspekter, till exempel kulturvärden, är det mer relevant att beskriva konsekvenserna för dessa på en specifik geografisk plats eller för särskilda geografiska delområden inom kommunen.

2.2 Saklig avgränsning

Enligt miljöbalken ska miljökonsekvensbeskrivningen innehålla en beskrivning av den betydande miljöpåverkan som kan antas uppkomma. I Tabell 1 nedan visas de miljömässiga, sociala och ekonomiska aspekter som vid avgränsningssamrådet har bedömts vara av vikt att beakta inom ramen för MKB-arbetet.

Tabell 1. Sammanställning och motivering av de aspekter som behandlas i MKB:n.

ASPEKT	MOTIVERING
Miljömässiga aspekter	
Luft och klimat	Innebär en utveckling enligt översiktsplanen att påverkan på klimatet ökar eller minskar? Påverkas miljö kvalitetsnormerna för luft? Vilka möjligheter och/eller hinder finns det för hållbart resande och omställning till förnybara energikällor?
Vatten	Vilken påverkan har ett genomförande av översiktsplanen på ytvatten och grundvatten?
Naturmiljö	På vilket sätt påverkar en utveckling enligt översiktsplanen kommunens naturvärden?
Kulturmiljö	Hur påverkar översiktsplanen bevarande och utveckling av värdefulla kulturmiljöer och byggnader i kommunen?

4(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Risker vid ett förändrat klimat	Är förslaget till ny översiktsplan anpassad till ett förändrat klimat? Tar kommunen ställning till riskfaktorer inom ras, skred och översvämning som kan påverkas av ett förändrat klimat?
Risker för människors hälsa och miljön	Är översiktsplanen utformad med hänsyn till människors hälsa och miljö?
Sociala aspekter	
Mötesplatser och tillgänglighet	Innebär en utveckling enligt översiktsplanen att mötesplatser och tillgänglighet stärker den sociala hållbarheten i kommunen?
Trygghet och hälsa	På vilket sätt påverkas trygghet och hälsa av översiktsplanen? Belyser översiktsplanen trygghet och hälsa utifrån medborgarnas sammansättning och behov?
Ekonomiska aspekter	
Områden för strategisk utbyggnad	Hur påverkar de utpekade strategiska åtgärderna och områdena den sociala hållbarheten i kommunen?
	Hur bidrar infrastruktur till den sociala hållbarheten i kommunen? Innebär ett förverkligande av översiktsplanen att kvinnor och män ges samma möjligheter och förutsättningar i infrastrukturen?

Ett tematiskt tillägg till översiktsplanen (TÖP) med tillhörande miljökonsekvensbeskrivning ska tas fram för kommunens planer för landsbygdsutveckling i strandnära lägen (LIS). Av den anledningen bedöms inte konsekvenserna av landsbygdsutveckling i strandnära lägen i föreliggande MKB.

2.3 Tidsmässig avgränsning

Översiktsplanen kommer att gälla fram till den anses inaktuell och en ny översiktsplan behöver tas fram. Översiktsplanen ska aktualitetsprövas varje mandatperiod (vart 4:e år). Det är översiktsplanen som helhet som ska bedömas, samt fördjupningar och tillägg. Tidsperspektivet som beskrivs i framtaget planförslag är att översiktsplanen sträcker sig fram till 2040. År 2040 utgör även miljökonsekvensbeskrivningens tidsmässiga avgränsning. Vissa åtgärder kan dock ge en påverkan som ger upphov till miljömässiga,

sociala och/eller ekonomiska effekter efter planeringshorisontens slut. I den mån det är möjligt, rimligt och relevant behandlar miljökonsekvensbeskrivningen även dessa effekter.

3 Alternativ, metod och bedömningsgrunder

3.1 Nollalternativet

Nollalternativet beskriver den troliga utvecklingen om förslaget till ny översiktsplan inte genomförs. Den gällande översiktsplanen antogs 1991 och var ett program för ett fortsatt arbete med fördjupningar i tätorterna, miljöutredningar i form av vattenplanering, riskanalyser med mera. Aktiviteter, i form av diskussioner och samråd, som skulle leda fram till antagna planer i fullmäktige angavs som viktiga fortsatta arbetsformer.

Nollalternativet innebär en framskrivning av nuläget, det vill säga vad som händer om planförslaget inte genomförs och planen inte antas. För kommunens del innebär detta att utvecklingen fortgår som hittills utan någon vägledning via ÖP 2020-2040. Befolkningen förväntas öka något fram till 2030 för att sedan minska vilket innebär att nuvarande invånarantal i kommunen kan gälla även 2040.

Nollalternativet innebär att utbyggnad kommer att ske där efterfrågan finns, dock kommer kommunen ha svårt att möta denna efterfråga. En utbyggnad av enstaka hus i attraktiva och avskilda lägen kan också förväntas samtidigt som översiktsplanen fastslår att tillkommande bebyggelse ska ske som komplettering till befintliga bebyggelse. Vidare ställs krav på hänsyn till landskapsbild och kulturmiljö i flera utpekade områden i kommunen.

Fördjupade översiktsplaner för kommunens tätorter finns framtagna. Satsningar på tätorterna bedöms dock till stor del utebli eftersom den övergripande översiktsplanen i sig är så pass inaktuell. Detta innebär att förtätning och satsning på tätorternas centrum till stora delar inte genomförs, mötesplatser utvecklas inte och varsamhetsområden och annan ostörd natur riskerar att fragmenteras om ny spridd bebyggelse etableras.

Nollalternativet medför även konsekvenser för flera väsentliga nya krav på samhällsplaneringen inte hanteras, som vattenförvaltning, miljömål, översvämning, klimat, social hållbarhet med mera. Även särskild satsning på kollektivtrafik och cykelstråk blir inte av.

Alla miljöbedömningar i kapitel 4 och 5 i denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utgår ifrån nu rådande förhållanden i kommunen.

3.2 Planförslaget

För att uppnå kommunens framtidsbild krävs strategiska prioriteringar inom fyra områden; Varierat boende med livskvalitet, Hållbara kommunikationer, Ett utvecklat näringsliv och utbildning och Levande landsbygd med många värden.

Bebyggelseutveckling ska främst ske i tätorterna Surahammar, Ramnäs och Virsbo där respektive samhälles unika identitet ska vara utgångspunkt för dess utveckling och

6(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

centrumområdet i varje ort ska prioriteras särskilt. Samtidigt behöver också attraktiva lägen på landsbygden utvecklas som bidrar till möjligheten för tätortsnära landsbygd.

LIS-områden (landsbygdsutveckling i strandnära lägen) behandlas inte i planen, utan hanteras i särskild ordning med en översyn av strandskyddet i stort och utredning av förutsättningar för LIS som sedan hanteras i ett tillägg till ÖP.

Medborgare och företagare ska ges möjlighet till de bästa transportmöjligheterna som är möjliga för att nå en större regional marknad för arbete, studier och service, verka för en levande landsbygd med ökad turism, bidra till ett attraktivt boende och ett företagsvänligt klimat. Tätorternas GC-nät behöver utvecklas för att minska lokala resor med bil och stödja ett ökat kollektivt resande från resecentrum i syfte att bidra till en hållbar utveckling både för ekosystemet och en ökad folkhälsa.

Kommunen ska kännetecknas av ett gott företagsklimat som stödjer ett breddat och kompetensförsörjt näringsliv och inspirerar människor att starta, driva och utveckla företag. Näringslivet ska utvecklas inom besöksnäring och innovativ teknikutveckling men också inom tjänste- och servicesektorn. Kommunen ska också verka för att öka utbildningsnivån och stödja förutsättningarna för utbildning på alla nivåer för att tillgodose företagets behov av kompetens.

Landsbygden med areella näringar och värdefulla miljöer ska ges utrymme att bevaras och utvecklas. Kommunens småskaliga jordbruk har skapat en biologisk mångfald och höga värden kopplat till hävd och kulturmiljöer och ett fortsatt bevarande av dessa marker är därför angeläget. Det stora inslaget av naturbetesmarker har potential för lokal livsmedelsproduktion. De stora skogspartierna omfattar dessutom väsentliga skogsbruksverksamheter som bidrar till en stark landsbygdsekonomi. Kommunens natur- och kulturmiljöer ska utvecklas för rekreation, friluftsliv och naturturism och kan också användas i grundskolans undervisning

Alla miljöbedömningar i kapitel 4 och 5 i denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) utgår ifrån planförslaget. I kapitel 6 redovisas en samlad bedömning av planens konsekvenser och i kapitel 7 redovisas en bedömning av den nya översiktsplanens förutsättningar för att uppnå de nationella miljö kvalitetsmålen.

3.3 Metod och bedömningsgrunder

Konsekvenserna av nollalternativet och planförslaget bedöms och redovisas i text. För respektive miljökonsekvens i kapitel 4 och 5 redovisas bedömningsgrunder, förutsättningar (beskrivning av nuläge) samt konsekvenser av nollalternativ och planförslag. Till grund för bedömningen av miljökonsekvenser används relevanta miljö kvalitetsmål (globala, nationella, regionala och/eller lokala), regionala och lokala planer, program och strategier samt riktvärden och miljö kvalitetsnormer. Definition och preciseringar av de globala hållbarhetsmålen och de nationella miljö kvalitetsmålen finns på UNDP:s hemsida (www.globalamalen.se) respektive Sveriges miljö mål (www.sverigemiljomal.se).

Med hänsyn till översiktsplanens mer övergripande karaktär är de direkta konsekvenserna ibland mycket svåra att bedöma, där många olika faktorer kan påverka. Därför görs bedömningarna utifrån om planen medför *möjlighet till positiva konsekvenser* eller *risk för negativa konsekvenser*. I de fall ställningstagandena i planförslaget medför tydligare konsekvenser bedöms de som *förväntade positiva konsekvenser* eller *förväntade negativa konsekvenser*.

Förslag till åtgärder som kan stärka positiva eller minska negativa konsekvenser av planförslaget redovisas under respektive konsekvens.

KONSEKVENSER AV
PLANFÖRSLAGET

- Förväntade positiva
- Möjlighet till positiva
- Ingen skillnad
- Risk för negativa
- Förväntade negativa

4 Miljökonsekvenser

I detta kapitel beskrivs miljökonsekvenserna av planförslaget. De olika miljökonsekvenserna redovisas separat i ett eget avsnitt. Respektive avsnitt inleds med kommunens *målbild*, *ställningstagande* eller *riktlinjer* i ämnet, i de fall kommunen har tagit fram sådana. Under rubriken *bedömningsgrunder* redovisas aktuella miljökvalitetsmål, riktlinjer, miljökvalitetsnormer och/eller allmänt vedertagna mål inom bedömt konsekvensområde.

Utifrån varje miljöaspekt följer sedan en *översiktlig beskrivning och bedömning* av de miljökonsekvenser som planförslaget medför. I slutet av varje avsnitt finns en *samlad bedömning* av planförslagets konsekvenser för den aktuella miljöaspekten.

MKB:n fokuserar på att översiktligt beskriva konsekvenserna av de kommunala långsiktiga strategiska målsättningarna avseende utvecklingen av Surahammars kommun.

4.1 Luft och klimat

Figur 1. Molninformation över sjö. Foto: Surahammars kommun.

PLANFÖRSLAGET

Målbild avseende kommunikationer

- Goda kommunikationer ökar tillgängligheten och närheten till omvärlden. Utveckling av gång- och cykelstråk samt kollektivtrafiken ökar möjligheten till kollektivt resande som därmed kan minska biltrafikens miljöpåverkan.

Inriktningar för tätorterna

- Tätorterna ska i första hand kompletteras inom tätortsavgränsningen för att skapa goda förutsättningar för kommunikationer och service. Mellan centrum och ortens resecentrum, handelsområden och bruksmiljöer finns stråk som ska stärkas med bland annat kollektivtrafik samt åtgärder för gång- och cykeltrafikanter.

Surahammar

- I Surahammar bör en utbyggnad av resecentrum i anslutning till Bergslagspendelns hållplats göras med en bekväm utformning omstigning mellan buss och tåg och med hög tillgänglighet för alla resenärer. Resecentra ska förutom att fungera som en kollektivtrafiknod också utgöras av anläggningar för bussterminal, taxi, angöring, parkering och kommersiell service.

Ramnäs

- Ett utvecklat resecentrum för tåg och buss föreslås vid nuvarande hållplats för Bergslagspendeln. Anslutande buss mellan centrala Ramnäs och resecentrum ska utvecklas.

Virso

- Resecentrum för tåg och buss ska utvecklas vid Bergslagspendelns hållplats. Gång- och cykelstråk bör förstärkas och buss med bra turtäthet prioriteras så att avståndet mellan tågstation och centrum inte upplevs lika långt. Vid stationen finns ett behov av ytterligare parkeringsplatser och en vändplats för buss. **. Inriktningar för landsbygdsutveckling**
- Ny bebyggelse bör endast tillåtas inom eller i direkt anslutning till befintliga bebyggelsegrupper och utmed befintliga skolskjutslinjer samt i anslutning till större vägar vilket skapar ett bättre underlag för kollektivtrafik på landsbygden

Ställningstagande om kommunikationer

- Kommunikationer har stor betydelse för kommunen. Utvecklingen av bättre vägar bör få företräde om det kan påverka ett annat riksintresse. Undantag görs för totalförsvaret och Natura 2000-områden som alltid har företräde.

Ställningstagande om luftkvalitet

- Enligt en objektiv bedömning uppnås gällande miljökvalitetsnormer för utomhusluft inom hela kommunen.
- En beräkning av risk för överskridande av miljökvalitetsnormen bör göras innan faktiska mätningar genomförs. Lämpliga mätplatser bör också undersökas.

Riktlinjer energihushållning och klimathänsyn

- Ny bebyggelse ska ges en utformning som främjar och underlättar god energihushållning där fjärrvärme/närvärme kan vara förstahandsalternativ för uppvärmning.
- Ny bebyggelse ska bidra med god energihushållning och småskalig energiförsörjning med förnyelsebara energikällor, som biobränslen och solceller.

10(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

4.1.1 Bedömningsgrunder

De nationella miljö kvalitetsmålen *Begränsad klimatpåverkan*, *Frisk luft* och *Bara naturlig försurning* är tillämpbara bedömningsgrunder för detta avsnitt.

Regeringens vision är att Sverige ska vara klimatneutralt år 2050 och att fordonsflottan ska vara fossiloberoende år 2030. Därtill har riksdagen antagit följande klimat- och energipolitiska mål:

- Utsläppen av växthusgaser ska minska med 63 % till 2030 jämfört med 1990⁴.
- Målet år 2040 är 100 % förnybar elproduktion. Andelen förnybar energi ska utgöra minst 50 % av den totala energianvändningen.
- 2030 ska energianvändningen vara 50 % effektivare jämfört med 2005.

Klimatstrategi för Västmanlands län är en fördjupning av insatsområdet Hållbar energi och klimatanpassning inom det Regionala utvecklingsprogrammet för Västmanlands län 2014–2020 (RUP). För att nå de nationellt beslutade klimat- och energipolitiska målen anges i klimatstrategin fyra fokusområden (innehållande mål, delstrategier och handlingsinriktning) för det fortsatta arbetet:

- Bygga bo
- Transporter
- Industri och företag
- Konsumtion och förnybar energi

Hållbart resande kan sammanfattas som transporter och resor vilka är effektiva och bra för såväl ekonomi och samhällsutveckling som hälsa och miljö⁵. Hållbart resande avser i första hand resande med hållbara färdmedel såsom gång, cykel, kollektivtrafik, eller att inte resa alls. I andra hand avses en mer effektiv bilanvändning, exempelvis i form av bilpool eller samåkning, och i viss mån resor med fossilbränslefria och bränslesnåla fordon. Det konkreta arbetet med att möjliggöra hållbart resande handlar dels om att påverka människors attityder och beteende dels om en hållbar samhällsplanering vilken ger förutsättningar för ett effektivt resande.

Riksintressen för kommunikationer

Väg, järnväg, luftfart och sjöfart som har pekats ut som riksintresse för kommunikationer ska, enligt 3 kap. 8 § miljöbalken, skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningen. Med det avses att det är funktionen hos transportsystemet som ska säkerställas. Tillkommande bebyggelse, exempelvis nybyggnad inom en anläggnings influensområde, får inte negativt påverka, varken nuvarande eller framtida, nyttjande av anläggningen.

Miljö kvalitetsnormer för luft

⁴ Detta gäller för sektorer som inte ingår i EU:s handelssystem för utsläppsrätter. Målet är ett etappmål under miljö kvalitetsmålet *Begränsad klimatpåverkan*.

⁵ Trafikverkets definition av hållbara resor (SKL, 2010).

För utomhusluft finns fastställda miljö kvalitetsnormer för kvävedioxid/kväveoxider, partiklar (PM₁₀ och PM_{2,5}), marknära ozon, bensen, kolmonoxid, arsenik, kadmium, nickel och bens(a)pysen. De flesta normerna är gränsvärdesnormer som *ska följas*, medan några är målsättningsnormer som *ska eftersträvas*. En översiktsplan ska utformas så att innebörden och konsekvenserna av den tydligt framgår. Detta betyder att det bland annat ska framgå hur kommunen avser att hantera miljö kvalitetsnormerna.

4.1.2 Förutsättningar

I Surahammars kommun har de totala utsläppen av växthusgaser minskat med cirka 48 procent mellan 1990 och 2017⁶. Utvecklingen i Surahammars kommun skiljer sig inte från andra kommuner i landet – de samlade utsläppen har totalt sätt minskat. De långsiktiga minskningarna beror på åtgärder i flera sektorer, men framförallt på minskade utsläpp från energisektorn. Även om de totala utsläppen av växthusgaser har minskat kvarstår den stora utmaningen, särskilt när det gäller utsläppen från transportsektorn.

2014 stod transporter för cirka 36 procent av Surahammars totala utsläpp av växthusgaser. För Västmanlands län var motsvarande siffra cirka 33 procent⁷. Transportsektorns utsläpp domineras av utsläpp från vägtrafik, där bilar och lastbilar är det huvudsakliga färdskapet för såväl persontransporter som godstransporter. Mängden utsläpp från godstransporter beror i hög grad på vilket transportslag som används. Järnväg och sjöfart har lägre klimatpåverkan än vägtransporter. Utvecklingen går mot mer energieffektiva fordon och större andel förnybara bränslen, men utsläppsminskningen vägs upp av att det totala trafikarbetet på vägarna ökar.

För kommuninvånarna i Surahammar är bilen det främsta transportmedlet. Vid årsskiftet 2017/2018 fanns det drygt 6 500 personbilar i trafik i kommunen. År 2018 var körsträckan per person i Surahammars kommun 785 mil, vilket var mer än både länet (680 mil) och riket (670 mil)⁸.

Söder om Surahammars kommun går E18. Från E18 ansluts Surahammar söderifrån via riksväg 66 vid Västerås eller via väg 252 vid Hallstahammar. Riksväg 66 och länsväg 252 genomkorsar kommunen i syd-nordlig riktning. Därtill är länsväg 233 Skinnskatteberg - Ramnäs en viktig väg för kommunen.

Riksväg 66 (Västerås – Ludvika) är utpekad riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken eftersom vägen är en viktig länk mellan Mälardalen och Bergslagen. Sträckan är även en del av det utpekade kollektivtrafikstråket (delen Västerås – Surahammar – Fagersta – länsgränsen) och ingår i det utpekade arbetspendlingsnätet.

Trafikverket har under 2010-talet byggt om väg 252 mellan Surahammar och Hallstahammar till en ny mötesfri landsväg med syftet att förbättra vägens funktion som

⁶ Nationella emissionsdatabasen, http://www.airviro.smhi.se/cgi-bin/RUS/apub.html_rusreport.cgi

⁷ Nationella emissionsdatabasen, <http://www.airviro.smhi.se/RUS/gmap.htm>

⁸ RUS, körsträckedata, <http://extra.lansstyrelsen.se/rus/Sv/statistik-och-data/korstrackor-och-bransleforbrukning/Pages/default.aspx>

pendlingsväg och länk mellan väg 66 och E18, samt att skydda omgivande vattenskyddsområden.

Järnvägslinjen Bergslagspendeln passerar igenom kommunen på sträckan Ludvika – Fagersta – Västerås – Stockholm. Sträckan är utpekad riksintresse för kommunikationer enligt 3 kap. 8 § miljöbalken. Sträckan är enkelspårig och trafikerad av både person- och godstrafik, där persontrafik dominerar. I framtiden finns planer på ett mötesspår mellan Ramnäs och Brattheden, vilket skulle reducera restiden. I dagsläget fungerar inte Bergslagspendeln tillfredsställande vilket innebär att resenärer väljer bilen. Det är svårt att ta sig med kollektivtrafik mellan orterna, framför allt till och från de norra delarna i kommunen.

Även de befintliga tågstationerna för resebyte i Ramnäs, Surahammar och Virsbo är av riksintresse för kommunikationer.

Järnvägslinjen Bergslagspendeln med sin täta trafik fungerar bra för arbetsresor inom kommunen (till Virsbo och Ramnäs) och utanför kommunen (till Västerås och Fagersta). Inom Virsbo finns matarbussar mellan järnvägsstationen och centrala Virsbo som ansluter tåg till/från Fagersta och Västerås.

Bussförbindelserna mellan Surahammar och Västerås är goda och fungerar bra för pendlare oavsett riktning. För Virsbo och Ramnäs är turtätheten gles och restiderna långa, varvid majoriteten av arbetsresorna sker med bil. Inom Surahammar, Ramnäs och Virsbo finns flexlinjen, det vill säga flexibel anropsstyrd busstrafik under vardagar.

Nätet av gång- och cykelvägar är utbyggt inom kommunens tätorter. Det finns delar inom gång- och cykelvägnätet som inte hänger ihop och behöver kompletteras främst ur trafiksäkerhetssynpunkt men även efter nya resmönster.

Närmst belägna flygplats finns i Västerås.

Strömsholms kanal, farled nr 958, går igenom kommunen. Kanalen är en allmän farled, farledsklass 3, främst avsedd för den mindre sjöfarten samt fritidsbåttrafik.

Arbetet pågår med att bygga ut bredband i kommunen, både inom tätorterna och på landsbygden.

Mälarenergi ansvarar för leverans av fjärrvärme i Surahammars kommun genom en fjärrvärmeledning från Västerås via Skultuna. Mälarenergi äger och driver också de tre vattenkraftsstationer som finns i Kolbäckån. I dagsläget finns inga vindkraftverk etablerade inom kommunen. Under 2012 anlades solceller på Hammarskolans tak, vilket var kommunens första solcellsanläggning.

4.1.3 Konsekvenser vid nollalternativet

Oavsett utveckling kommer de nationella miljökvalitetsmålen, regeringens vision om att Sverige ska vara klimatneutralt år 2050 och att fordonsflottan ska vara fossilberoende år 2030, påverka infrastrukturutvecklingen inom kommunen. Förutsatt att den nationella fordonsflottans fossilberoende blir mindre, kommer de direkta utsläppen från persontransporterna att minska, både i Surahammars kommun och i riket som helhet.

13(71)

Hur utbyggnaden av ladd-infrastruktur kommer att se ut i kommunen jämfört med riket är oklart vid nollalternativet. Detta eftersom nollalternativet inte behandlar ladd-infrastruktur. Verkar inte kommunen aktivt för en förbättrad ladd-infrastruktur kan kommunen få svårare att uppnå regeringens vision om klimatneutralitet, och därmed komma efter ur ett nationellt perspektiv.

Nollalternativet lyfter fram att målsättningen ska vara att de som reser med egen bil ska övergå till kollektivtrafik, där Bergslagspendeln lyfts fram som en viktig resurs. Utbyggnad av gång- och cykelvägnätet samt förbättrade bussförbindelser behandlas inte i samma utsträckning.

Att minska bilberoendet kan också bli svårt om få åtgärder genomförs för att underlätta en övergång till mer hållbara färdmedel. I en situation där befolkningsantalet är likt nuläget kommer en utveckling mot ökad kollektivtrafik sannolikt att försvåras i och med att det blir svårare att motivera en satsning på kollektivtrafik när befolkningsunderlaget inte ökar. Risken finns att de kollektiva färdmedlen istället minskar, vilket ökar bilberoendet och därmed omfattningen på bilanvändningen. I bästa fall går det att i någon mån följa den nationella utsläpp per capita-kurvan fram till 2050 genom att den fossila fordonsflottan stegvis byts ut. Utan utbyggd infrastruktur som stödjer denna överflyttning blir sannolikt en sådan utveckling relativt begränsad.

I nollalternativet lyfts att en omställning av energisystemet är att förvänta inom planperioden vilket motiverar en översyn av den kommunala energiplaneringen. Fokus läggs på tre områden; energihushållning, energidistribution och energiproduktion.

Kommunen har en tydlig målsättning om att ansluta fler till fjärrvärmenätet för att underlätta en god energihushållning. Småskalig energiförsörjning med förnyelsebara energikällor som biobränslen och solceller förespråkas. Ställningstagandena bedöms i sig som positiva för att minska kommunens klimatpåverkan. Satsningar på solenergi eller vindkraft förespråkas däremot inte i nollalternativet vilket kan försvåra en utveckling av hållbara energisystem.

Sammanfattad bedömning

En utveckling enligt nollalternativet bedöms medföra ett fortsatt stort beroende av personbilstransporter inom kommunen, bland annat eftersom befolkningsunderlaget inte motiverar satsningar inom kollektivtrafiken. Nollalternativet saknar konkreta ställningstaganden om förbättrad kollektivtrafik, utbyggnad av ladd-infrastruktur och gång- och cykelvägar samt en utveckling av småskalig energiproduktion, såsom solenergi och vindkraft. Sammantaget bedöms en utveckling enligt nollalternativet medföra *risk för negativa konsekvenser* avseende klimatpåverkan.

4.1.4 Konsekvenser vid planförslaget

Planförslaget redogör för höga ambitioner avseende förbättrade kommunikationer. Eftersom kommunen ser tillgänglighet till och mellan kommunens tätorter som avgörande för Surahammars kommuns utveckling har kommunen pekat ut kommunikationer som ett av fokusområdena i översiktsplanen. Planförslaget redogör för ökade satsningar på kollektivtrafik, med fokus på utveckling av Bergslagspendeln, busstrafik, och för

14(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

utbyggnad av cykel- och gångvägnätet. Enligt planförslaget bör busstrafiken inriktas mot några prioriterade kollektivtrafikstråk för att underlätta arbetspendlingen, i första hand mot Västerås. Resecentrum med bra koppling till järnvägs- och busstrafik ska utvecklas i samtliga tätorter (Surahammar, Virsbo och Ramnäs). Därtill ska gång- och cykelvägnätet vara väl utbyggt inom och mellan tätorterna och boende på landsbygden ska kunna cykelpendla till kommunens orter och till Västerås. Om satsningarna bidrar till att fler invånare väljer hållbara färdmedel istället för bil kan det *medföra möjlighet till positiva konsekvenser* avseende miljö kvalitetsnormerna för luft och en minskad klimatpåverkan.

Planförslaget fokuserar i huvudsak bebyggelseutvecklingen till de tre tätorterna, något som är positivt för att stärka underlaget för kollektivtrafik och service. Samtidigt öppnar kommunen upp för tillkomst av ny bostadsbebyggelse i byarna, på landsbygden och eventuella LIS-områden. En komplettering av befintlig bebyggelse skapar bättre underlag för kollektivtrafik på landsbygd, samtidigt som ny bebyggelse i första hand ska utvecklas längs befintliga skolskjutslinjer.

Planförslaget beskriver att Surahammars kommun är en pendlarkommun, dock är den traditionella kollektivtrafiken med buss ofta inget rimligt alternativ för boende på landsbygden. Risk finns att transportbehov med bil ökar om bostadsutveckling sker på landsbygd bortom befintliga linjer med kollektivtrafik, eller med för låg turtäthet. Samtidigt lyfter planförslaget att tillgång till kollektiva färdmedel är en aspekt som ska beaktas vid lovgivning av ny bebyggelse på landsbygden vilket kan väga upp denna risk. Kommunen är dock tydliga med att enskilda resor behöver bli färre, trots nya drivmedel, eftersom kollektivt åkande är mer resurseffektivt. Kommunens satsning på bredband har även potential att minska behovet av resor.

Som en prioriterad insats listas en energi- och klimatstrategi. Genom denna strategi vill kommunen undersöka alternativa drivmedel och infrastruktur för detta. Eftersom kommunen i nuläget saknar en energi- och klimatstrategi finns det stora möjligheter att utforma en strategi som inte är bunden till tidigare ställningstaganden utan kan utvärdera nya flexibla lösningar för transporter och kommunikationer. Detta bedöms *medföra möjlighet till positiva konsekvenser*.

Men trots en framtida ökning av kollektivtrafiken kommer fortfarande transporter i stort (utöver kollektivtrafik) att vara betydande inom överblickbar framtid. Enskilda resor behöver fortfarande genomföras och inom vissa yrken är enskilda resor en förutsättning. Även den ökande e-handeln kommer bidra till en stor andel transporter (Trafa, 2019).

Mot bakgrund av detta saknar planen ett tydligt ställningstagande om hur kommunen ska hantera möjligheterna att kunna erbjuda drivmedel eller andra transportlösningar med en så liten miljöpåverkan som möjligt.

I planförslaget fastställs att Surahammars kommun fortfarande präglas av tillverkningsindustri som förbrukar mycket energi samt ger upphov till en stor mängd tunga transporter. Att arbeta för minskad energianvändning inom industri, uppvärmning och transporter samt verka för en ökad användning av förnyelsebar energi ses därför som viktigt.

Kommunen vill verka för att bredda näringslivet med både fler näringsgrenar och storlekskategorier för att kunna motstå konjunkturförändringar, vilket i sin tur kan ha positiva effekter för luft och klimat. Genom att värna om centrumhandeln i tätorterna finns förutsättningar att minska de bilburna transporterna.

Kommunens riktlinjer för ny bebyggelse som främjar och underlättar god energihushållning, både genom fjärrvärme och småskaliga lösningar, finns goda möjligheter att nå positiva konsekvenser avseende luft och klimat.

Sammanfattad bedömning

Avseende möjligheten att nå god luftkvalitet och minskad klimatpåverkan bedöms planförslaget medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* genom att föreslå att den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen ska ske i de tre tätorterna, kollektivtrafiken ska förbättras, gång- och cykelvägnätet ska byggas ut och en övergång till förnyelsebara energikällor ska uppmuntras. Därtill kan digital utveckling skapa förutsättningar för mer distansarbete liksom distansstudier som kan minska bilresandet.

Samtidigt bedöms *risk för negativa konsekvenser* uppstå i samband med att kommunen öppnar upp för ny bebyggelse i områden som idag saknar kollektivtrafik och att det saknas ställningstagande och resonemang kring behovet av enskilda resor och övriga transporter än persontransporter.

KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET	
	Förväntade positiva
	Möjlighet till positiva
	Ingen skillnad
	Risk för negativa
	Förväntade negativa

4.2 Risker vid ett förändrat klimat

Människans utsläpp av växthusgaser medför att klimatet förändras och blir varmare och våtare, något som ses redan idag. Det leder i sin tur till en ökad risk för översvämningar, kraftigare regn, erosion och naturkatastrofer. Det kan periodvis även leda till torka och värmeböljor. I detta avsnitt berörs främst risker med avseende på översvämningar samt ras- och skred i samband med ett förändrat klimat.

PLANFÖRSLAGET

Ställningstagande

Klimatanpassning

- Förebyggande åtgärder ska vidtas för att minska effekterna av naturrisker på grund av ett föränderligt klimat.

Ras och skred

- Ny bebyggelse får inte placeras inom områden med risk för ras och skred.
- Inom och i anslutning till utpekade känsliga områden i kommunen ska säkerheten för tillkommande bebyggelse tillgodoses vid planläggning, förhandsbesked eller lovgivning.

Översvämningsrisker

- MSB:s rekommendationer för byggnation avseende risk för höga flöden ska följas om man inte vidtar särskilda förebyggande åtgärder.
- En riskanalys ska alltid utföras för att bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att begränsa konsekvenserna av höga flöden i de fall man önskar använda översvämningshotad mark till annat än det som är rekommenderat.
- En stabilitetsanalys kopplat till ras och skredrisk ska alltid göras vid byggnation inom områden med översvämningsrisk.

4.2.1 Bedömningsgrunder

Länsstyrelserna i Mellansverige har tagit fram rapporten *Översvämningsrisker i fysisk planering – Rekommendationer för markanvändning vid nybebyggelse* (2006). Rapporten syftar till att utveckla en gemensam syn på planering av bebyggelse med hänsyn till översvämningsrisker i syfte att så långt som möjligt begränsa konsekvenserna av höga flöden. Rekommendationer har tagits fram med hänsyn till planering av olika kategorier av nybebyggelse i förhållande till översvämningsrisker vid 100-årsflöden samt högsta dimensionerade flöde, se Figur 2 nedan.

I rapporten ges följande rekommendationer:

- **Markområden med stor sannolikhet för översvämning:** I områden som hotas av 100-årsflöde bör det inte tillkomma någon bebyggelse alls, med undantag för enkla byggnader och funktioner av mindre vikt, såsom garage, uthus,

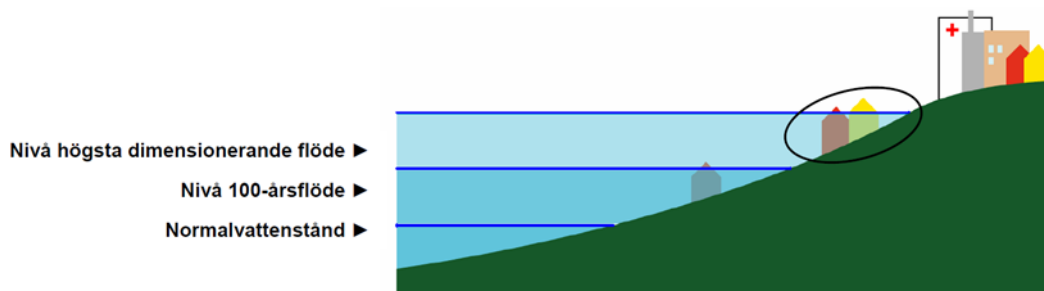
parkeringsplatser, vägar med alternativa förbifartsvägar och grönytor, vegetation och våtmarker som översvämningshantering.

- **Markområden med viss sannolikhet för översvämning:** I områden som hotas av högsta dimensionerade flöde kan samhällsfunktioner av mindre vikt lokaliseras, exempelvis byggnader av lägre värde, restauranger, byggnader av mer robust konstruktion, vägar med förbifartsmöjligheter, enstaka villor, fritidshus och mindre industrier med liten miljöpåverkan.
- **Markområden med låg sannolikhet för översvämning:** Endast i områden som inte hotas av 100-årsflöde eller högsta dimensionerande flöde bör riskobjekt och samhällsfunktioner av betydande vikt lokaliseras, såsom hälso- och sjukvård samt omsorg, sammanhållen bostadsbebyggelse, riksvägar, järnvägar, energi- och kommunal teknisk försörjning, information och kommunikation, räddningstjänst, industrier med stor miljöpåverkan m.m.

Länsstyrelsernas rekommendationer tar inte hänsyn till möjliga förebyggande åtgärder med hänsyn till översvämningar. I de fall översvämningshotad mark önskas användas till bebyggelse med andra samhällsfunktioner än vad som rekommenderas bör en riskanalys utföras och lämpliga översvämningsåtgärder vidtas.

Länsstyrelserna har även tagit fram *Checklista för klimatanpassning i fysisk planering – ett verktyg för handläggare på kommun och länsstyrelse* (2016). Checklistan syftar till att stödja handläggare på länsstyrelsen i hur de kan ta hänsyn till effekter av ett förändrat klimat när de granskar översiktsplaner och detaljplaner. Checklistan är även användbar för handläggare på kommunal nivå vid framtagandet av översiktsplan och detaljplan.

Dessa två rapporter är tillämpbara bedömningsgrunder för detta avsnitt tillsammans med majoriteten av de nationella miljökvalitetsmålen.

Figur 2. Rekommendationer vid fysisk planering utifrån 100-års flöde och högsta dimensionerande flöde. Inringningen visar rekommendationer för markområden med viss sannolikhet för översvämning. Källa: Länsstyrelserna, 2006.

Länsstyrelsernas rapporter *Klimatanpassning i fysisk planering – Vägledning från länsstyrelserna* (2012) och *Stigande vatten – en handbok för fysisk planering i översvämningsdrabbade områden* (2011) samt Boverkets rapport *Klimatanpassning i planering och byggande* (2010) utgör bra informationsunderlag gällande frågor som berör klimatanpassning och samhällsplanering.

4.2.2 Förutsättningar

Klimatets framtida utveckling beror på hur atmosfärens innehåll av växthusgaser förändras. I Västmanlands län förväntas årsmedeltemperaturen och årsmedelnederbörden öka till slutet av seklet. Nederbörden ökar både under vintern och våren och även den kraftiga nederbörden (skyfall) förväntas öka. För länet ses en ökning av total årstillrinning med uppemot 10 procent i slutet av seklet. Vattendragen påvisar högre vinterflöden. Det beror på att nederbörden ökar under vintern och eftersom temperaturen ökar kommer en större del av nederbörden bestå av regn istället för av snö. I samband med detta uteblir även vårflödestoppen. Tillrinning med återkomsttid 10 år respektive 100 år beräknas öka i de inre delarna av länet. Kolbäcksån och Svartån har något ökade tillrinningar, medan övriga analyserade vattendrag har oförändrade tillrinningar med åtkomsttider 10 och 100 år i slutet av seklet.

SGI (SGI, 2012) har översiktligt identifierat områden i Västmanlands län där det bland annat finns förutsättningar för erosion, skred, ras och översvämning som kan medföra skador på bebyggelse och infrastruktur och påverka områden med miljöfarlig verksamhet och förorenad jord. Enligt utredningen finns förutsättningar för erosion utmed samtliga av länets större vattendrag. I Surahammars kommun finns förutsättningar för erosion längs Kolbäcksån/Strömsholms kanal nedströms Virsbo bruk och vidare förbi Ramnäs och Surahammar, samt huvudsakligen i kommunens södra del vid Östersjön och söderut. Förutsättningar för skred finns i områden med jordlager av silt och lera som framför allt finns i låglänta områden, dalsänkor och i anslutning till vattendrag. I Surahammars kommun finns finkorniga jordarter främst i kommunens södra halva. Mindre områden med dessa förutsättningar finns bland annat längs med större delen av Kolbäcksån. Enligt *Översiktlig stabilitetskartering* (SGI, 1983) finns områden vid Ramnäs och Surahammar där risken för skred bör undersökas närmare genom detaljerade utredningar.

Som ett led i Länsstyrelsen Västmanlands pågående klimatanpassningsarbete har sårbarhet mot olika typer av naturolyckor för samhällsviktiga objekt sammanställts. Enligt sammanställningen ligger merparten av sårbara byggnader i Surahammars kommun i tätorterna Surahammar, Virsbo och Ramnäs. Ras och skred är tillsammans med översvämning av Kolbäcksån den risk som flest byggnader och fastigheter är utsatta för.

MSB (MSB, 2014) har genomfört en uppdaterad översvämningsskartering längs Kolbäcksån, sträckan Bysjön till utloppet i Mälaren. Enligt denna riskerar stora områden längs Kolbäcksån stå under vatten vid ett 100-årsflöde, 200-årsflöde och beräknat högsta flöde (BHF). Vid en översvämning av Kolbäcksån riskerar bland annat områden söder om Surahammars industriområde, industrierna vid Nordanö samt delar av övrig bebyggelse vid Virsbo att stå under vatten. Även väg 252 kan ställvis drabbas och väg 66 vid Virsbo vid ett beräknat högsta flöde (BHF).

4.2.3 Konsekvenser vid nollalternativet

Vid nollalternativet ligger endast något enstaka område avsett för bostadsbebyggelse inom områden som översvämmas vid beräknade 100-årsflöden. Vid ett beräknat högsta flöde drabbas dock fler områden avsedda för bostadsbebyggelse.

I den äldre, nu gällande översiktsplanen har kommunen en tydlig målsättning om att öka bostadsbyggandet i tätorterna, främst i Surahammar, och bostäderna ska gärna uppföras nära vatten. Trots att kommunen tydliggör att bostäder ska uppföras i anslutning till Kolbäcksån saknar nollalternativet ställningstaganden kring hantering av översvämningsrisker, hantering av ras- och skredrisker och risker i samband med kraftig nederbörd. I och med detta saknas riktlinjer för en långsiktig och god samhällsplanering där kommunen i sitt planeringsarbete tar hänsyn till risker i samband med ett förändrat klimat. Följden blir att dessa negativa konsekvenser inte förebyggs och därmed inte kan undvikas i framtiden.

Sammanfattad bedömning

Eftersom det i nollalternativet finns en avsaknad av ställningstaganden och hänsyn till hantering av klimatförändringar, bedöms nollalternativet medföra *risk för negativa konsekvenser* avseende potentiella risker i samband med ett förändrat klimat.

4.2.4 Konsekvenser vid planförslaget

Primärt innebär en ökad nederbörd och förändrade flöden i sjöar och vattendrag i allmänhet, därmed även Kolbäcksån, att risken för olägliga vattenflöden och vattennivåer ökar. Den av MSB genomförda översvämningskartering utmed Kolbäcksån (2014) indikerar att tätorterna kommer att påverkas.

Till följd av ökad årlig nederbördsmängd och regnintensitet påvisar planförslaget att dagvattenhanteringen behöver förändras för att exempelvis fördröja och leda bort vatten, alternativt att ackumulera dagvatten i fördröjningsmagasin eller översvämningsbar mark. Avsikten är att dagvattenfrågan preciseras i den planerade VA-planen. Även den planerade Grön- och blå planen ger förutsättningar att lyfta dagvattenfrågan i ett större perspektiv.

I planförslaget fastslås att klimatförändringarna innebär att risken för extrema vädersituationer ökar, såsom kraftiga regn, stormar och översvämningsrisker. I planförslaget anges att ny bebyggelse inte kommer att medges inom områden som enligt MSB:s kartering är utpekade som översvämningsområden utan att detaljerade utredningar genomförs. I planförslaget anges också att ny bebyggelse inte får placeras inom områden med risk för ras och skred. Därtill anges att inom och i anslutning till utpekade områden med förutsättningar för ras och skred ska säkerheten för tillkommande bebyggelse tillgodoses vid planläggning, förhandsbesked eller lovgivning. I och med ovanstående ställningstaganden bedöms potentiella risker vid ett förändrat klimat kunna begränsas vid ett genomförande av planförslaget.

En indirekt effekt av kommunens ställningstagande om att undvika medge dispens och upphävande av strandskydd är att ytterligare minska risken för översvämnings- och ras- och skred vid bostäder, vilket bedöms vara positivt.

20(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Sammanfattad bedömning

Under förutsättning att de försiktighetsåtgärder som anges i planförslaget gällande ras- och skred samt översvämning vidtas och att antagandet att en ny VA-plan preciserar kommunens behov av en förändrad och klimatanpassad dagvattenhantering, bedöms detta ge förutsättningar för *möjlighet till positiva konsekvenser*.

KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET	
	Förväntade positiva
	Möjlighet till positiva
	Ingen skillnad
	Risk för negativa
	Förväntade negativa

4.2.5 Förslag till åtgärder

Ny bebyggelse bör anpassas till nya förutsättningar som klimatförändringarna för med sig. Även den befintliga miljön behöver skyddas och anpassas för ett förändrat klimat. Större åtgärder för att skydda mark och befintlig bebyggelse kan ofta vara problematiskt. I översiktsplanen skulle kommunen bland annat kunna peka ut ytor som är reserverade för dagvattenhantering inom tätorterna eller har risk för höga temperaturer. Detta eftersom det är viktigt att i ett tidigt planeringsskede skapa förutsättningar och plats för att ta hand om dagvatten i större skala, då det är svårt att skapa plats för nya dagvattenlösningar i efterhand och att planera för bebyggelse.

4.3 Vatten

Figur 3. Roddbåt i en sjö. Foto: Surahammars kommun.

PLANFÖRSLAGET

Ställningstagande

Miljö kvalitetsnormer för vatten

- Kommunen ska aktivt arbeta för att vidta åtgärder enligt vattenmyndighetens åtgärdsprogram och bevaka och föreslå åtgärder för de vatten som inte uppnår god status.
- Miljö kvalitetsnormerna och det s.k. icke-försämrings-kravet för alla vattenförekomster ska beaktas i den fysiska planeringen.
- Miljö kvalitetsnormerna för vatten ska särskilt beaktas i samband med upprättande av detaljplaner och i exploateringsprojekt som berör vattenfrågor.
- Kommunen ska värna om vattenförekomsterna ur ett natur- fisk- och kulturmiljö vårdssynpunkt.
- Samordning ska ske med grannkommuner inom arbetet med vattenförvaltningen.
- Risk för förorening av vattentäkt vid till exempel en översvämning ska utredas och hanteras i en VA-plan.

22(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Strandskydd

- Kommunen ska undvika medge dispens och upphävande av strandskydd och försöka hitta lämpligare platser för bebyggelseutveckling.
- En översyn av strandskydd ska ske där också en utredning av lämpliga LIS-områden görs.
- Ett tillägg till översiktsplanen ska göras som behandlar landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

Ekologiskt känsliga områden

- Kommunen ska jobba kontinuerligt med att identifiera och skydda områden med ekologiska värden.
- Hänsyn ska tas till ekologiskt känsliga områden vid tillståndsgivning samt i jord och skogsbruk.
- Olika skyddsformer ska bildas för att skydda områden av hög status.

4.3.1 Bedömningsgrunder

De nationella miljö kvalitetsmålen *Grundvatten av god kvalitet*, *Bara naturlig försurning*, *Ingen övergödning*, och *Levande sjöar och vattendrag* är tillämpbara bedömningsgrunder för detta avsnitt.

Miljö kvalitetsnormer för vatten

För vattenförekomster finns fastställda miljö kvalitetsnormer. Miljö kvalitetsnormer beskriver den vattenkvalitet som ska uppnås och vid vilken tidpunkt. Normen anger hur miljön bör vara för att ekologiska och kemiska funktioner i vattenmiljön ska uppnås. Statusklassificeringen beskriver den befintliga vattenkvaliteten i en vattenförekomst. Under 2016 fattade vattendelegationen i Norra Östersjöns vattendistrikt beslut om ny förvaltningsplan⁹, nytt åtgärdsprogram och nya miljö kvalitetsnormer.

Vattenskyddsområde

För att skydda dricksvattentäkter kan länsstyrelsen eller kommunen fastställa vattenskyddsområden runt sjöar eller grundvattenförekomster. Inom ett vattenskyddsområde finns bestämmelser, så kallade skyddsföreskrifter, som reglerar de verksamheter som riskerar att förorena området både på lång och kort sikt.

Strandskydd

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet sträcker sig vanligtvis 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Om det behövs för att säkerställa strandskyddets syften kan länsstyrelsen utvidga zonen upp till 300 meter.

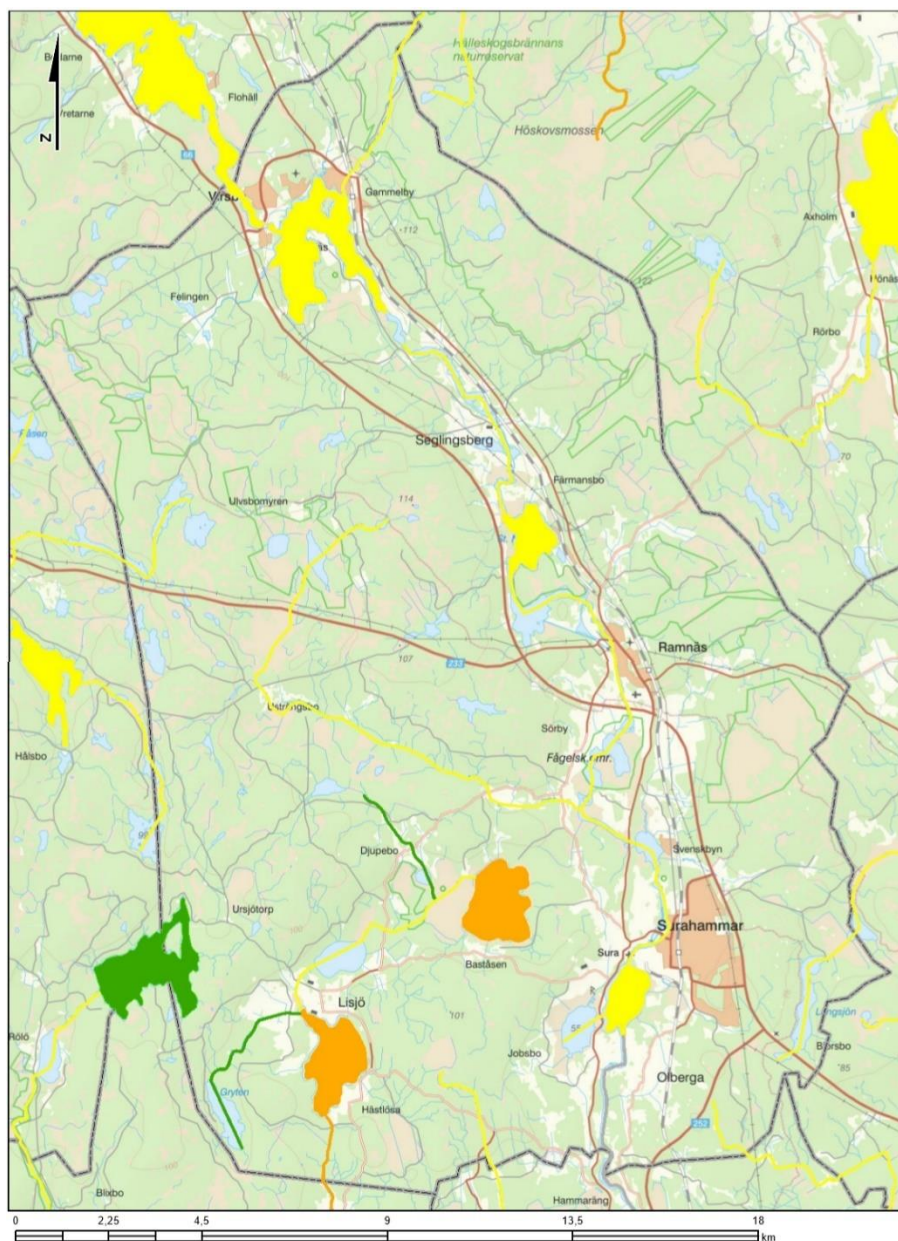
⁹ Förvaltningsplan 2016 – 2021 för Norra Östersjöns vattendistrikt finns tillgänglig på vattenmyndigheternas hemsida, <http://www.vattenmyndigheterna.se/Sv/publikationer/norra-ostersjon/beslutsdokument/Pages/Forvaltningsplan-2016-2021-for-Norra-ostersjons-vattendistrikt.aspx>

4.3.2 Förutsättningar

Även om Surahammars kommun är en utpräglad skogskommun är landskapet rikt på vatten. Cirka 7 procent av den totala kommunarealen utgörs av vatten och det finns ett 40-tal sjöar inom kommunen. Idag är endast en mycket begränsad del av sjöarnas stränder ianspråktagna för bostäder och andra verksamheter. Trots att många av kommunens vattendrag är reglerade så finns det långa avsnitt som är ekologiskt intakta, och även flera naturliga vattendrag.

Inom Surahammars kommun finns totalt 31 vattenförekomster; sju grundvatten, sju sjöar och 17 vattendrag. Sjöar och vattendrag inom kommunen uppnår överlag måttlig ekologisk status. Emellertid bedöms vattendragen Grytbäcken och Kölstaån (mellan Glåpmossen och Brännmossen) och sjön Vågsjön ha god ekologisk status.

Sjöarna Glåpen och Sörsjön samt vattendraget Kölstaån: mellan sammanflödet med Valstaån och Sörsjön har däremot otillfredsställande ekologisk status.

Figur 4. Översiktskartan över Surahammars kommun (grå linje) med sjöar och vattendrag och deras ekologiska status. Grön symboliserar god status, orange otillfredsställande status och gul måttlig status. Källa: VISS.

Övergödning är ett av de största miljöproblemen inom kommunen tillsammans med fysisk påverkan i vattendragen, såsom vandringshinder. När det gäller den kemiska statusen uppnår inga sjöar eller vattendrag i kommunen god kemisk status eftersom gränsvärdet för kvicksilver överskrids, vilket gäller för alla ytvattenförekomster i landet.

Samtliga grundvattenförekomster i kommunen uppnår både god kemisk och kvantitativ status.

Kommunens verksamhetsområde för vattenförsörjning förser ca 9 000 personer i tätorterna Surahammar, Ramnäs och Virsbo med dricksvatten. Grundvatten tas från Strömsholmsåsen, behandlas i Rävsnäs vattenverk och distribueras ut till kommuninvånarna via det 139 km långa ledningsnätet. En reservvattentäkt finns vid det gamla vattenverket i Färmanbo. Idag finns två vattenskyddsområden inom kommunen; Rävsnäs och Virsbo-Ramnäs Seglingsberg.

Ledningsnätet för spillvatten är 85 km långt. Cirka 4 procent av den totala ledningssträckan utgörs av kombinerade ledningar för spill- och dagvatten. Spillvatten från Surahammar och Ramnäs går till Haga reningsverk och spillvatten från Virsbo går till Virsbo reningsverk.

Idag är drygt 8 800 år anslutna till det kommunala reningsverket och cirka 500 fastigheter i kommunen har enskilda avlopp, varav flertalet inte har en godkänd avloppslösning.

4.3.3 Konsekvenser vid nollalternativet

Rekommendationerna gällande översiktsplan är liknande som i aktuellt planförslag. Tillkommande bebyggelse ska ske som komplettering till befintlig bebyggelse. Inställningen till utvecklingen av fritidshusområdena är försiktig och gemensamhetsanläggningar för vatten- och avlopp föreslås. Vattentäkt med tillräcklig kapacitet och god kvalitet måste gå att ordna. Avloppsvatten måste även kunna renas på ett godtagbart sätt. I nollalternativet är även kommunens avsikt är att alla närliggande områden med samlad bebyggelse ska anslutas till kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Dessa ställningstaganden bedöms ge *möjlighet till positiva konsekvenser*.

Nollalternativet saknar både resonemang och ställningstaganden kring dagvatten. Det är därmed oklart hur kommunen avser att hantera frågan framöver. Vid ett genomförande av nollalternativet bedöms därmed den traditionella hanteringen av dagvatten att fortgå. Den äldre översiktsplanen saknar även ett resonemang om att andelen hårdgjord yta kommer att öka i samband med exploatering, exempelvis i form av hustak, vägar och parkeringsplatser. Behovet av att fördröja dagvatten bedöms därmed öka. I och med ovanstående bedöms *risk för negativa konsekvenser avseende vattenkvaliteten kunna uppstå*.

Nollalternativet pekar på betydelsen av att långsiktigt säkerställa grundvattnets kvalitet och kvantitet i Strömsholmsåsen för att trygga kommunens vattenförsörjning. Kommunen slår fast att grundvatten av hög kvantitet och kvalitet ska prioriteras högst vid anspråk från andra intressen och verksamheter som kan hota dessa värden ska inte accepteras. Ställningstagandena bedöms ge *möjlighet till positiva konsekvenser avseende en god grundvattenkvalitet*.

Nollalternativet innebär ett fortsatt arbete mot en god vattenkvalitet där fokus ligger på åtgärder för att begränsa försurningen. Samtidigt anges det i planhandlingen att den fakta

26(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

som finns över kommunens sjöar och vattendrag inte finns sammanställt och att det är bristande kunskap om deras hydrologiska, kemiska och biologiska status. Därför anges att en kommundäckande vattenplan ska tas fram. Dock har ingen vattenplan tagits fram under de 27 år som planen har varit antagen. Under denna period har dock mycket hänt inom Sveriges vattenförvaltning. Vattenförvaltningen bedrivs numera i förvaltningscykler om sex år och information om vattenförekomster finns samlade i databasen VISS. Det arbetssätt som beskrivs i översiktsplanen från 1990 bedöms därför till stora delar vara inaktuellt.

Sammanfattad bedömning

Sammantaget bedöms ett genomförande av nollalternativet innebära både *möjlighet till positiva konsekvenser*, men även *risk för negativa konsekvenser*. En utveckling enligt nollalternativet bedöms sammantaget kunna innebära risk för negativa konsekvenser avseende miljö kvalitetsnormerna för vatten, detta främst mot bakgrund av att det arbetssätt som beskrivs i översiktsplanen från 1990 till stora delar är inaktuella enligt dagens vattenförvaltning.

4.3.4 Konsekvenser vid planförslaget

Planförslaget redogör på ett generellt sätt hur vattenkvaliteten och vattenförsörjningen ska bevaras med övergripande ställningstaganden.

Planförslaget är tydligt med att ny bebyggelse i första hand ska lokaliseras i anslutning till kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Avloppsverket i Haga behöver utvecklas med ett reningssteg för att kunna ta emot fler anslutningar när Surahammar utvecklas.

I planförslaget redovisas riktlinjer vid utveckling av ny bebyggelse, vilket tydliggör för framtida handläggning av bygglov vilket bedöms vara positivt. I planen lyfter kommunen även behovet av ett helhetsgrepp om VA-frågan och att ett arbete med en VA-plan bör initieras, vilket kommunen även redovisar som en prioriterad insats.

I planförslaget redogörs både för kommunens huvudvattentäkt och reservvattentäkt med respektive vattenskyddsområde. Planförslaget slår fast att dricksvatten är det viktigaste livsmedlet. För att trygga tillgången på grundvatten av god kvalitet skriver kommunen att det är angeläget att långsiktigt skydda kommunens grundvattenförekomster. I kommunens prioriteringar nämns att risker för förorening av vattentäkt ska utredas och hanteras i en VA-plan. Detta bedöms innebära *möjlighet till positiva konsekvenser* avseende vattenkvaliteten i och med att frågan kan hanteras mer djupgående i en separat VA-plan.

I kommunens ställningstagande och prioriterade insatser tas även en översyn av kommunens strandskyddade områden upp, vilket ska utformas som ett tematiskt tillägg till översiktsplanen under planperioden. I samband med detta görs också en LIS-utredning. Därför pekas inga LIS-områden ut i ÖP:n. Det bedöms innebära *möjlighet till positiva konsekvenser* i och med att arbetet kan ske mer fokuserat och målinriktat i ett separat planeringsunderlag.

Planförslaget behandlar även omhändertagande av dagvatten kopplat till både översvämningar och utsläpp av föroreningar till recipient. Arbetet med en dagvattenstrategi kommer både ingå två prioriterade insatser, dels i ett övergripande strategiskt arbete med vattenförvaltning samt i en VA-plan. Det bedöms innebära *möjlighet till positiva konsekvenser*.

Sammanfattad bedömning

Under förutsättning att ställningstaganden i planförslaget och arbetet med ett nytt strategiskt vattenförvaltningsarbete, en VA-plan och en Grön- och blåplan genomförs bedöms planförslaget sammantaget medföra *förväntade positiva konsekvenser* avseende vattenkvalitet och vattenförsörjning. Framtagande av styrdokument såsom VA-plan kommer innebära ett förtydligat arbetssätt och viljeinriktning vilket kan ge stöd i plan- och bygglovsärenden, samt i tillsyns- och tillståndsfrågor.

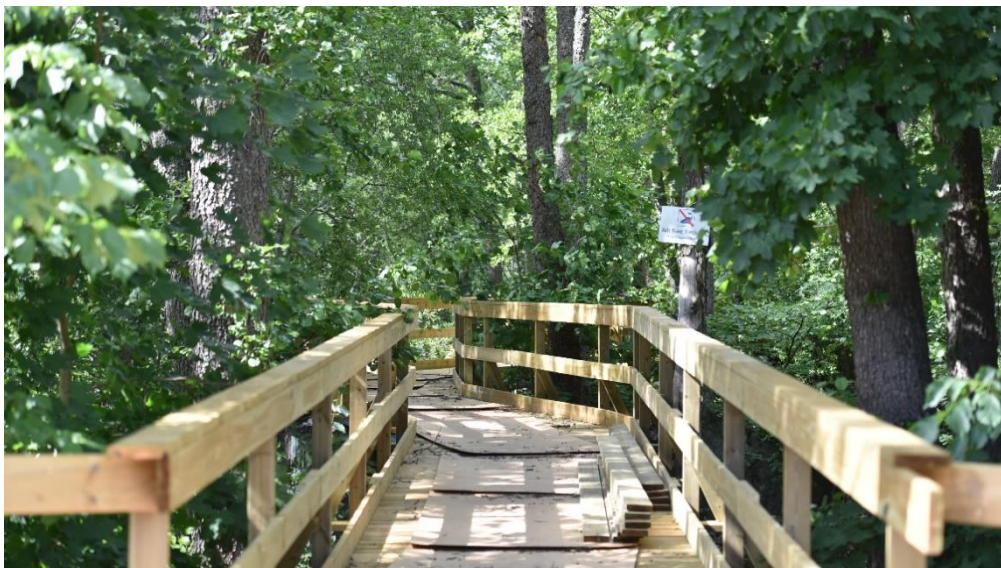
KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET	
	Förväntade positiva
	Möjlighet till positiva
	Ingen skillnad
	Risk för negativa
	Förväntade negativa

4.3.5 Förslag till åtgärder och fortsatt arbete

I det fortsatta arbetet med LIS-utredning är det av vikt att kommunen beaktar sitt ställningstagande i ÖP om värnandet av vattenförekomsterna ur ett natur- fisk- och kulturmiljövårdssynpunkt.

Grön- och blåplanen bör lyfta hanteringen av vatten i ett större perspektiv där ekosystemtjänster bör få en framträdande roll. Dagvattenreningsanläggningar kan exempelvis utformas som visuellt tilltalande inslag i tätortsmiljön.

4.4 Naturmiljö

Figur 5. Konstruktion av en spång i ett grönområde. Foto: Surahammars kommun.

PLANFÖRSLAGET

Riktlinjer

- Grönska och mark för närrekreation ska utvecklas inom orterna. Noggranna naturinventeringar ska utföras i samband med prövning av exploatering inom naturmark.

Ställningstagande

Riksintresse enligt 3 och 4 kap miljöbalken

- Totalförsvaret har en särställning och går före alla andra intressen.
- Natura 2000-områden har alltid företräde framför andra riksintressen med undantag från totalförsvaret.
- Kommunikationer har stor betydelse för kommunen. Utvecklingen av bättre vägar bör få företräde om det kan påverka ett annat riksintresse.
- Naturvård, kulturmiljövård och friluftsliv samverkar ofta i de värden man vill värna om och avvägningar mellan dessa intressen kan göras från fall till fall.

Riksintressen för naturvård

- Kommunen avser att värna om de värden som riksintresseanspråken utgör.
- Kommunen har identifierat områden som har betydelse för naturvård och friluftsliv i översiktsplanen som omfattar samtliga riksintressen.

Friluftsliv

- Kommunen avser att värna om de värden som riksintresseanspråken utgör.
- Strömsholms kanal och Färnaområdet utgör en viktig stomme i kommunens besöksnäring och ska vårdas som en resurs för kulturmiljövård, naturvård, besöksnäring och friluftsliv.
- Kommunen har identifierat områden som har betydelse för naturvård och friluftsliv i översiktsplanen som omfattar båda områden.

Natura 2000

- Kommunen avser att värna om de värden som riksintresseanspråken utgör.
- Kommunen har identifierat områden som har betydelse för naturvård och friluftsliv i översiktsplanen som omfattar alla Natura 2000-områden utom Djupebo och Björkbacken.

Opåverkade områden

- Kommunen har identifierat områden som har betydelse för naturvård och friluftsliv i översiktsplanen som också är relativt ostörda i sin karaktär.
- Ny bebyggelse kan tillåtas som enstaka tillägg i befintlig bebyggelsemiljö.
- I dessa områden ska anpassning av andra intressen som skogsavverkning och etablering av näringar göras i relation till friluftslivet och besöksnäringen.
- Dessa områden ska skyddas mot nya större exploateringsföretag.
- Ny bebyggelse kan tillåtas som enstaka tillägg i befintlig bebyggelsemiljö.

Areella näringar

- Bostadsbebyggelse på åkermark bör tillåtas endast för utveckling av tätorterna. Ny bebyggelse på landsbygden kan tillåtas som enstaka tillägg i befintlig bebyggelsemiljö och ska så långt det är möjligt undvika att lokaliseras på potentiell jordbruksmark (åker-, ängs- och betesmark).
- Jordbruksmark som är ur drift ska användas för ändamål som medger återgång till jordbruk i framtiden. Det kan till exempel röra sig om energiskog, anläggning av våtmark eller vall och bete.

Ekologiskt särskilt känsliga områden

- Kommunen ska jobba kontinuerligt med att identifiera och skydda områden med ekologiska värden i samband med en plan för gröna och blå värden.
- Hänsyn ska tas till ekologiskt känsliga områden vid tillståndsgivning samt i jord och skogsbruk.
- Olika skyddsformer ska bildas för att skydda områden av hög status.

Natur och friluftsliv

- Kommunen ska jobba kontinuerligt med att identifiera och skydda områden med natur- och friluftslivsvärden.
- Värden för natur och friluftsliv är en viktig del i kommunens utveckling av landsbygden med besöksnäring och rekreation.
- Kommunen ska verka för att den biologiska mångfalden säkerställs inom ängs- och betesmarker, skogar med lång trädkontinuitet samt orörda kärr- och myrkomplex.

Strandskydd

- Kommunen ska undvika medge dispens och upphävande av strandskydd och försöka hitta lämpligare platser för bebyggelseutveckling.
- En översyn av strandskydd ska ske där också en utredning av lämpliga LIS-områden görs.
- Ett tillägg till översiktsplanen ska göras som behandlar landsbygdsutveckling i strandnära lägen.

4.4.1 Bedömningsgrunder

De nationella miljö kvalitetsmålen *Ett rikt odlingslandskap*, *Myllrande våtmarker*, *Levande skogar*, *God bebyggd miljö* och *Ett rikt växt- och djurliv* är tillämpbara bedömningsgrunder för detta avsnitt.

Naturvårdens uppgift handlar om att skydda och vårda värdefulla områden för biologisk mångfald och friluftsliv. Det finns många olika skyddsformer för natur i Sverige, vilka regleras i 7 kap. miljöbalken (1988:808). Ett område kan exempelvis klassificeras som riksintresse, nationalpark, naturreservat, naturvårdsområde, kulturreservat, naturminne, djur- och växtskyddsområde, Natura 2000, biotopskyddsområde eller strandskyddsområde.

Natura 2000 skapades inom EU med syftet att bidra till bevarandet av den biologiska mångfalden inom gemenskapen. Respektive medlemsstat utser Natura 2000-områden med stöd av två EU-direktiv; habitatdirektivet och fågeldirektivet. Natura 2000 innebär inte något generellt stopp för pågående markanvändning eller utveckling av samhället, utan det bedöms från fall till fall.

Strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten. Strandskyddet sträcker sig vanligtvis 100 meter upp på land och 100 meter ut i vattnet. Om det behövs för att säkerställa strandskyddets syften kan länsstyrelsen utvidga zonen upp till 300 meter.

FN:s konvention om biologisk mångfald (CBD) undertecknades vid konferensen om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992. Inom ramen för konventionen har sedan protokoll och strategiska mål antagits. En ny strategisk plan förbereds nu och FN-förhandlingar

pågår för att ta fram denna. Vid partsmötet i Nagoya år 2010 antogs en strategisk plan för biologisk mångfald för perioden 2011–2020, med 20 delmål (de s.k. Aichimålen). Ett av delmålen är att till år 2020 ska minst 17 procent av land- och sötvattensområdena samt 10 procent av hav- och kustområdena vara bevarade. Bevarandet ska ske genom skydd eller annat bevarande av områden som har särskild betydelse för biologisk mångfald eller ekosystemtjänster. Områdena ska vara ekologiskt representativa och inom väl förbundna system av skyddade områden.

4.4.2 Förutsättningar

Surahammars kommun består av ett småkuperat landskap som genomkorsas av Kolbäcksåns dalgång och Strömsholmsåsen i söder-norrgående riktning. Skogsmiljöerna dominerar över de vattenrika miljöerna och landskapstypen innehåller många olika skogstyper. Idag dominerar ett storskaligt skogsbruk och torvproduktion finns på enstaka platser inom kommunen. Odlade ytor finns främst i kommunens sydvästra och västra delar samt i Kolbäcksåns dalgång. Större landskapsrum finns vid sjöar och Kolbäcksåns uppodlade dalgång. Landskapet är rikt på vatten och innehåller många sjöar, myrar och kärr. Kommunens enda betydande vattendrag är Kolbäckån, men det finns även flera naturliga vattendrag samt avsnitt i de reglerade vattendragen som i övrigt är ekologiskt intakta. Kommunen är mycket myrrik, cirka 13 procent av kommunens areal upptas av myrmark. Naturmiljöerna inom kommunen har stor betydelse för rekreation, friluftsliv och naturturism.

Inom kommunen finns det 8 naturreservat; 7 Natura 2000-områden, 12 skogliga biotopskyddsområden och ett övrigt biotopskyddsområde¹⁰. I och med att områdena är formellt skyddade enligt miljöbalken är ett framtida bevarande av områdena säkerställt. Områdena visas i Figur 8 och Figur 9 nedan.

Av de sju Natura 2000-områdena omfattas områdena Stora Flyten och Stormossen, Fermansbo urskog och Djupebo av både habitat- och fågeldirektivet, området Gnien endast av fågeldirektivet och områden Rövallsmossen och Stigmossen, Björkbacken och Kohagen endast av habitatdirektivet. Med hänsyn till de natur- och kulturvärden som finns i de befintliga Natura 2000-områdena är de i sin helhet av riksintresse enligt 4 kap. 8 § miljöbalken. År 2015 omfattade de skyddade områdena i Surahammars kommun 5,4 procent av den totala kommunarealen vilket är mindre än genomsnittet för en kommun i Västmanlands län (6,1 procent)¹¹.

Annan skyddsvärd mark i kommunen är till exempel utpekad som riksintresse för naturvård eller ingår i naturvårdsavtal mellan Skogsstyrelsen, Naturvårdsverket eller Länsstyrelsen och markägaren. Inom Surahammars kommun finns fyra områden med naturvårdsavtal.

Det finns 95 objekt inom kommunen som är upptagna i den *regionala Naturvårdsplanen för Västmanlands län 2015*. Dessa objekt har ingen rättlig verkan utan syftet med

¹⁰ <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

¹¹ SCB, skyddad natur per kommun 2015-12-31.

naturvårdsplanen är att redovisa länets kända oskyddade naturvårds- och friluftslivsvärden och ange vad som behövs för att bevara dessa på lång sikt.

Stora skogs- och vattenområden som är obetydligt påverkade av exploateringar eller andra ingrepp ska enligt 3 kap. 2 § miljöbalken så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som påtagligt kan påverka områdenas karaktär. Länsstyrelsen i Västmanlands län gjorde år 2005 en bedömning om att det finns 33 stora opåverkade områden i Västmanlands län med en yta större än 50 km². Surahammars kommun täcks till stora delar av dessa områden.

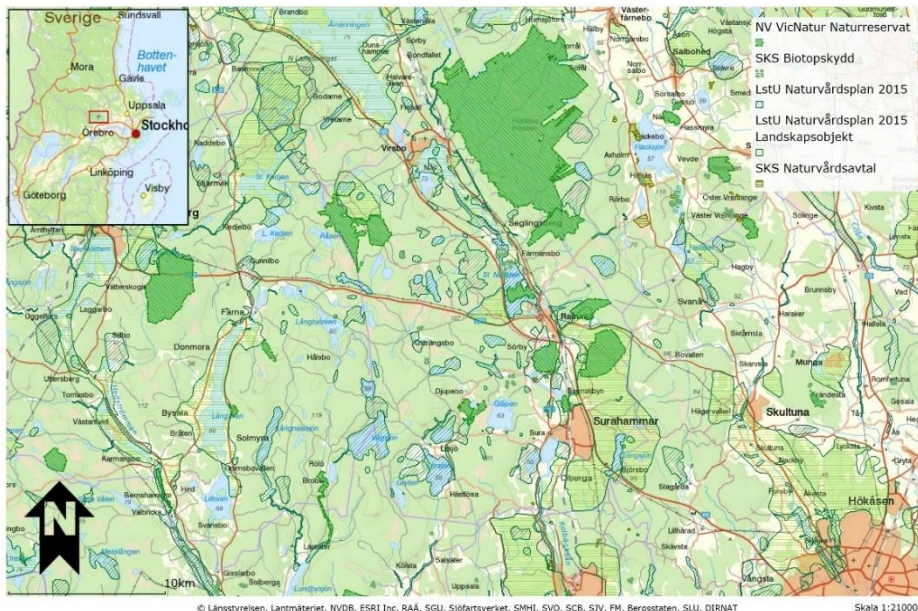
Riksintressen för naturvård

Inom kommunen finns sju områden av riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, se Figur 8 nedan. Riksintresseområdena utgörs av:

- Färmansbo urskog, Krok mossen och Skennaren
- Gnien
- Gölmossen, Gottricksmossen, N Ringmossen och Höskovsmossen
- Muren
- Rövallsmossen och Stingmossen
- Seglingsbergsåsen
- Stora Flyten, Stormossen

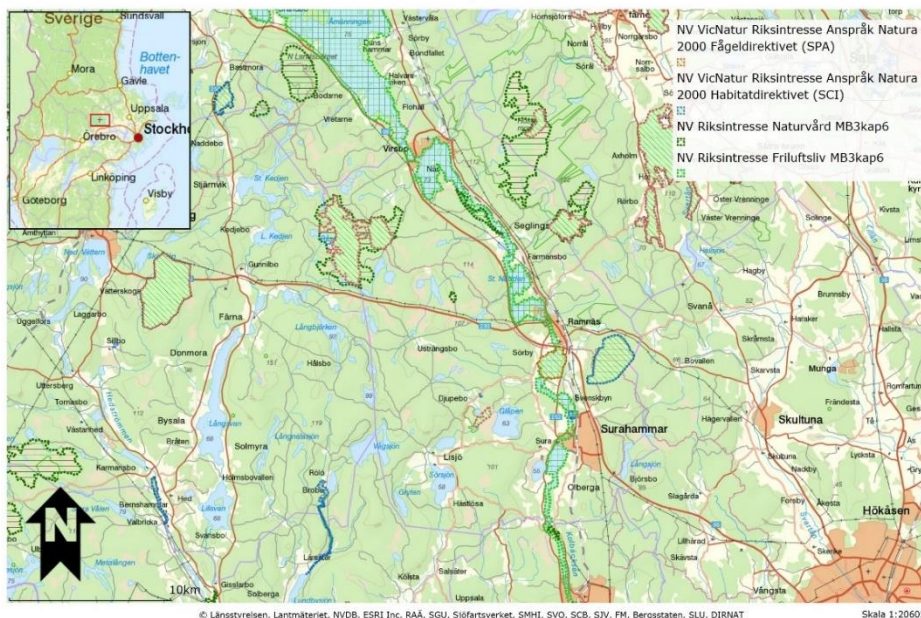
Flertalet av dessa områden skyddas genom ovan nämnda naturreservat och/eller Natura 2000-områden. För två (Muren och Seglingsbergsåsen) av de sju ovan angivna riksintressena saknas skydd i form av naturreservat eller Natura 2000.

Naturvärden

Figur 8. Utpekade naturvärden i Surahammars kommun samt områden som har ett lagstadgat skydd i form av naturreservat.

Riksintressen, Natura 2000

Figur 9. Områden utpekade som Natura 2000, riksintresse för naturvård eller riksintresse för friluftsliv i Surahammars kommun.

36(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

4.4.3 Konsekvenser vid nollalternativet

I gällande översiktsplan från 1990 är kommunen tydlig med avsikten för naturvärden: (1) att så långt som möjligt bevara det öppna landskapet genom NOLA-bidrag eller genom projekt, (2) att hänsyn så långt som möjligt tas till de ekologiskt särskilt känsliga områdena vid tillståndsgivning enligt NRL-anknutna lagar, (3) att arbeta för att hänsyn ska tas till de ekologiskt särskilt känsliga områdena i skogs- och jordbruket genom information och samråd, (4) att använda sig av möjligheten att bilda naturreservat för att skydda känsliga områden av hög status och (5) att en naturvårdsplan ska tas fram som beskriver de olika områdenas värden, hot och förslag till skyddsåtgärder.

Upprättande av den naturvårdsplan som anges i översiktsplanen från 1990 bedöms medföra *möjliga positiva konsekvenser* avseende bevarandet av naturvärden i kommunen. Dock har ingen naturvårdsplan tagits fram under de 27 år som planen har varit antagen. Det finns en risk för att översiktsplanen från 1990 känns inaktuell och att upprättandet av en naturvårdsplan även uteblir i framtiden.

Sammanfattad bedömning

Den sammanfattande bedömningen är att en utveckling enligt nollalternativet *inte ger någon skillnad* avseende värden kopplade till naturmiljön.

4.4.4 Konsekvenser vid planförslaget

Planförslaget redogör på ett tydligt sätt vilka formellt skyddsvärda områden och övriga områden med naturvärden som finns inom planområdet. Respektive område lyfts fram och beskrivs i planförslaget och genom ställningstaganden fastslås kommunens ambitionsnivåer vad gäller bevarande och utveckling av värden kopplade till naturmiljöer. Det bedöms som att planförslaget på ett övergripande plan ger tyngd åt dessa naturvärden inför framtida detaljplanläggning, vilket ger *positiva konsekvenser* för värden kopplade till naturmiljön.

Vid tätortsutveckling ligger fokus på att tätortsnära grönområden ska värnas och bevaras, bland annat föreslås att parker och grönområden ska rustas upp och att sammanhängande gångstråk ska utvecklas. Eftersom de tätortsnära grönområdena har markerats på plankarta för respektive tätort (skyddsvärd natur/miljö eller friluftsområde/park) är det tydligt vilka skyddsvärden som de utpekade utbyggnadsområden för bostäder och verksamheter ska ta hänsyn till. Planförslaget saknar dock en konkret vägledning för hur ett strukturerat och samordnat arbete med den tätortsnära naturen ska bedrivas framöver och hänvisar till att ytterligare utredningar i samband med arbetet med en tätortsfördjupning och ingå i en övergripande plan för kommunens grön-blå strukturer.

Planförslaget visar inte på vilket sätt översiktsplaneringen tar hänsyn till objekt upptagna i den regionala Naturvårdsplanen för Västmanlands län 2015. Det bedöms därmed finnas risk för negativa konsekvenser ska uppstå på naturområden som idag saknar formellt skydd men som har höga natur- och friluftsvärden.

Kommunen pekar inte ut några LIS-områden utan hänvisar till att detta ska utredas vidare. MKB:n bedömer därmed inte konsekvenserna av planförslaget i denna fråga.

Kommunen föreslår att en Grön- och blåplan ska utarbetas under planperioden. Det finns därmed goda möjligheter för kommunen att ta ett helhetsgrepp om kommunens naturvårdsarbete och samordna det med det regionala naturvårdsarbetet, vilket ger *positiva konsekvenser* för naturmiljöerna.

Sammanfattad bedömning

Sammantaget bedöms ett genomförande av planförslaget medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* avseende värden kopplade till naturmiljön. Bedömningen grundar sig i att kommunen ser bevarande och utveckling av tätortsnära grönområden och landsbygden som ett måste för upprätthållande av natur- och friluftsvärden, vilket fastläggs i ställningstaganden. Ett arbete med en Grön- och blåplan ger även förutsättningarna för ett strukturerat arbetssätt med naturfrågor.

KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET	
	Förväntade positiva
	Möjlighet till positiva
	Ingen skillnad
	Risk för negativa
	Förväntade negativa

4.4.5 Förslag på åtgärder

Vid framtagande av en kommunal Grön- och blåplan bör kommunen koppla ihop sitt arbete med länsstyrelsens regionala handlingsplan för grön infrastruktur. Länsstyrelsen arbete kommer att vara användbart i kommunens vidare planering. Bland annat kan handlingsplanen för grön infrastruktur vara ett hjälpmedel när kommunen ska välja ut vilka arter eller naturtyper som ska prioriteras, men även fungera som ett konkret verktyg vid arbetet med grön infrastruktur i samhällsplaneringen.

4.5 Kulturmiljö

Figur 10. En av slussarna längs Strömsholms kanal. Foto: Surahammars kommun.

PLANFÖRSLAGET

Ställningstagande

- Värdefulla kultur- och rekreativmiljöer ska bevaras och utvecklas, även sådana områden som har potential för besöksnäring eller betydelse för kommunens invånare.
- Den kulturhistoriska bebyggelsen ska värnas både som enskilda byggnader och i sitt miljömässiga sammanhang.
- Kulturmiljöerna ska stärka Surahammars kommuns identitet och attraktionskraft.
- Stor hänsyn ska tas till landskapsbilden, dess skönhetsvärden och dess pedagogiska värden för förståelsen av kulturmiljöer vid förändringar i den fysiska miljön. Åker-, ängs- och hagmarker ska så långt det är möjligt bibehållas öppna genom jordbruk och djurhållning
- Ett nytt kulturmiljöprogram ska tas fram som behandlar både äldre kulturmiljöers och moderna bebyggelsemiljöers värden.

Äldre kulturmiljövärden ska säkerställas genom att:

- Vid bygglovsprövning ska hänsyn tas till områdenas kulturmiljövärden så att förändring av befintlig bebyggelse sker med varsamhet.

- Ny bebyggelse ska anpassas till befintlig vad gäller lokal byggnadstradition, färg, form, material.

39(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS
KOMMUN

- Omfattande/stora landskapsförändrande åtgärder bör undvikas.
- Byggnader för jord- och skogsbrukets behov ska anpassas till landskapsbild och miljö.
- Äldre gränsmarkeringar och hägnader bör underhållas.
- De gamla vägsystemen bör bevaras.
- Alléer ska bibehållas och vårdas. För alléer gäller även generellt biotopskydd.
- Upprätta detaljplan för del av Surahammar – Surahammars brukssamhälle – där riksintresse för kulturmiljövården säkerställs.
- Upprätta områdesbestämmelser för Ramnäs brukssamhälle där riksintresse för naturmiljövården säkerställs.
- Upprätta detaljplan för Virsbo brukssamhälle, herrgård och brukskyrka där riksintresse för kulturmiljövården säkerställs.
- Upprätta områdesbestämmelser för Ramnäs kyrkby till skydd för de kulturhistoriska värdena.

Det moderna kulturarvet ska säkerställas genom att:

Område som utgör kulturhistoriskt mycket värdefull bebyggelse får inte förvanskas. Detta innebär dock inte ett förbud mot förändringar. Området och dess byggnader, grönska och trafiksystem ska behålla sin tidstypiska karaktär. Förändringarna måste dock relateras till deras effekter på områdets/byggnadens egenart och kulturvården. Förändringar på byggnader och mark ska göras med tidstypiska metoder och material samt proportioner. T.ex. får inte tjock utvändigt tilläggsisolering eller förändrade takfall göras. Parkeringsytor och gårdar kan kompletteras med grönska. Förändringar av gatusystemet får dock inte göras. Förändringar och kompletteringar av området ska ske med utgångspunkt i områdets egenskaper och karaktär på sådant sätt att områdets egenart bibehålls.

För område som utgör kulturhistoriskt eller miljömässigt värdefull bebyggelse ska hänsyn tas till områdets karaktär. Område inom vilket i huvudsak byggnader, mark och vegetation samspelar på ett sätt som ger det tidstypisk eller särpräglad karaktär. Inom dessa områden kan det finnas enstaka objekt som avviker. Bebyggelseområdena kan förändras och kompletteras, men hänsyn ska tas till respektive områdes tidsanda och karaktär. Om- och tillbyggnader och kompletterande bebyggelse kan göras. Förändringarna behöver inte följa husets ursprungliga utförande men ska knyta an till den anda och karaktär som var utmärkande för området när det planerades och byggdes. Det förutsätter att såväl strukturer som byggnader inte förvanskar områdets tidsanda och karaktär och där samspelet med grönskan särskilt ska uppmärksammas.

4.5.1 Bedömningsgrunder

Kulturmiljö avser den av människan påverkade miljö, det vill säga som i varierande grad präglats av olika mänskliga verksamheter och aktiviteter och vittnar om historiska skeenden och geografiska sammanhang. En kulturmiljö kan avgränsas och preciseras till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, ett mindre eller större landskapsnitt, en byggd eller region. Helhetsmiljöer och historiska samband är lika viktiga som enskilda objekt. Kulturmiljön är en del av samhällets historia, den ger kontinuitet i vardagen och ökar människors förståelse för sin omvärld.

Det nationella miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* är tillämplig bedömningsgrund för detta avsnitt.

Nationella kulturmiljömål

Sedan 1 januari 2014 gäller fyra nationella kulturmiljömål. Regeringen och riksdagen har uttalat att de även ska vara vägledande för kulturmiljöarbetet på regional och kommunal nivå. Målen är:

1. Ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas.
2. Människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön.
3. Ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser.
4. En helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Riksintressen för kulturmiljövården

Områden som pekats ut som riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken ska skyddas mot alla ingrepp som påtagligt kan skada dess värden. Ett utpekade område kan variera både i storlek och i kulturhistoriskt innehåll, ifrån små miljöer som speglar en speciell historisk epok till vidsträckta landskapsavsnitt som utvecklats under lång tid. Det är Riksantikvarieämbetet som beslutar om ett område är av riksintresse för kulturmiljövården. Därefter är det kommunernas uppgift att ta hänsyn till de utpekade riksintressena i översiktsplaneringen.

Fornlämningar

Fornlämningar skyddas av 2 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Fasta fornlämningar har allmänt skydd och omfattas av ett skyddsavstånd. Det är enligt lagen förbjudet att utan tillstånd från länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning.

Kyrkliga kulturminnen

Kulturhistoriska värden i kyrkobyggnader, kyrktomter, kyrkliga inventarier och begravningsplatser skyddas av 4 kap. kulturmiljölagen. Objekten får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd från länsstyrelsen.

Byggnadsminne

I 3 kap. kulturmiljölagen finns bestämmelser om byggnadsminnen, hur de inrättas, vilket skydd de har och i vilken mån de får ändras. Länsstyrelsen får förklara en byggnad med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde eller som ingår i ett bebyggelseområde med ett synnerligen högt kulturhistoriskt värde som byggnadsminne.

4.5.2 Förutsättningar

Inom kommunen finns ett objekt av riksintresse för kulturmiljö enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Objektet omfattar Strömsholms kanalmiljö som utgörs av en järnbruks- och kommunikationsmiljö i sammanflätat transport- och produktionssystem med landets näst äldsta kanal utmed Kolbäcksån och dess sjösystem.

Strömsholms kanal med tillhörande byggnader och anläggningar är skyddade som byggnadsminnen. Det finns även flertalet byggnader i kommunen som är med i bebyggelseregistret men som inte är utpekade byggnadsminnen

Surahammar Ramnäs prästgård och Sura kyrka och Virsbo kyrka är utpekade som kyrkligt kulturminne enligt 4 kap. kulturmiljölagen.

Det finns flertalet byggnader upptagna i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister, varav flera är utpekade som byggnadsminnen.

I kommunen finns det även flera områden som är utpekade av länsstyrelsen som kulturhistoriskt intressanta. Dessa ingår i kulturminnesvårdsprogram och/eller i bevarandeprogram för odlingslandskapet.

4.5.3 Konsekvenser vid nollalternativet

I översiktsplanen från 1990 framhålls att de kulturhistoriska värdena ska vårdas och bevaras. Däremot anges att ett bevarade lagstiftningsmässigt är svårt att uppnå. Kommunens strategi är istället att genom information om kulturhistoriska värden öka kunskapen och förståelsen för värdet av bevarande, något som på sikt förväntas ge resultat. Ett kulturminnesprogram togs fram 1987 och i översiktsplanen anges att programmet är ett underlag till översiktsplanen som ska användas vid lov- och tillståndsgivningar. Trots att kulturminnesprogrammet är gammalt bedöms det *medföra positiva konsekvenser* för bevarandet av de kulturhistoriska värdena, under förutsättning att det tillämpas i planprocessen. Det finns dock en risk för att översiktsplanen från 1990

42(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

upplevs som förlegad och att dess riktlinjer förbises i det aktuella fallet. Planen saknar även ställningstaganden om det moderna kulturarvet.

Översiktsplanen från 1990 beskriver även att det äldre kulturlandskapet ska bevaras, både unika bruksmiljöer och det öppna landskapet. När det gäller det öppna landskapet läggs särskilt fokus på att de hävdade ängs- och hagmarkerna ska brukas vidare. Kommunen öppnar även upp för invånare att bosätta sig på landsbygden, under förutsättning att lokalisering av ny bebyggelse föregås av en allmän lämplighetsprövning och att lokalisering och formgivning sker enligt västmanländsk tradition. Detta bedöms öka förutsättningarna för att bevara områden med ett öppet och levande landskap.

Sammanfattad bedömning

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra *ingen skillnad* avseende bevarandet av kulturhistoriska värden inom kommunen.

4.5.4 Konsekvenser vid planförslaget

Kommunens rika bebyggda kulturmiljö lyfts i planen vilket även återspeglas i de många riktlinjer och ställningstagandena i planförslaget gällande bevarande av kulturhistoriskt värdefulla miljöer, detta bedöms bidra till ett övergripande skydd mot påverkan på dessa skyddsvärden.

När det gäller den moderna kulturmiljön har särskild tyngd givits tätorterna. Dessa samhällen föreslås även få nya bestämmelser till skydd för de unika kulturmiljöerna. Ett nytt kulturmiljöprogram ska emellertid tas fram som behandlar både äldre kulturmiljöers och moderna bebyggelsemiljöers värden vilket bedöms vara positivt.

I översiktsplanen pekas ett område för nya bostäder ut vid Gammelby, utanför Virsbo. Som tillkommande bebyggelse exemplifieras ett punkthus om 4-6 våningar. Gammelby är inte upptagen i Västmanlands läns museums inventering av modern bebyggelse. Ett punkthus bedöms dock kunna påverka landskapsbilden i området som i övrigt består av en låg villabebyggelse med enstaka inslag av lägre flerfamiljshus om 2,5 våningar.

Planförslagets utförligt redovisade riktlinjer och ståndpunkter för värdefulla kulturmiljöer, såväl äldre som moderna, är positivt. Dock bedöms ett separat kulturmiljöprogram, särskilt, som ett tematiskt tillägg, kunna vara mer detaljerad och omfattande och till större stöd i samband med detaljplane- och bygglovsärenden. Översiktsplanens riktlinjer och ståndpunkter skulle i sådana fall kunna utformas mer övergripande. Här bör planförslaget kompletteras med en skrivelse som förtydligar om det är de ställningstaganden som anges i planförslaget som ska utgöra grund för avvägningar i den framtida planprocessen eller ett framtida kulturmiljöprogram.

Planförslaget redogör även för betydelsen av att kunna bosätta sig på landsbygden. Kommunen vill att natur- och kulturmiljöer ska utvecklas och göras mer tillgängliga för rekreation, friluftsliv och naturturism vilket även kan användas i grundskolans undervisning. Kulturarvet som utgör grundbulten i den lokala identiteten, förståelsen av platsens historia ska tas tillvara och vårdas.

Samtidigt vill inte kommunen att ny spridd bebyggelse på landsbygden ska ske utan att den i första hand ska lokaliseras i anslutning till befintlig bebyggelse. I och med att planförslaget ger möjligheter att bo och verka på landsbygden, utan att ytterligare fragmentera landskapet, finns *möjlighet till positiva konsekvenser* för att upprätthålla en levande landsbygd.

Sammanfattad bedömning

Sammantaget bedöms planförslaget medföra *möjlighet till positiva konsekvenser* avseende kulturmiljön i Surahammars kommun. Bedömningen utgår från att kulturhistorisk värdefulla miljöer och byggnader, såväl äldre som moderna, får ett övergripande skydd genom kommunens ställningstaganden och upprättande av ett kulturmiljöprogram.

KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET	
	Förväntade positiva
	Möjlighet till positiva
	Ingen skillnad
	Risk för negativa
	Förväntade negativa

4.5.5 Förslag till åtgärder

I kulturmiljöprogrammet kan även miljöer och byggnader som formellt saknar skydd identifieras. Dessa kan i ett nästa steg fastläggas genom att detaljplan eller områdesbestämmelser upprättas och vid behov kan skydds- och varsamhetsbestämmelser samt rivningsförbud införas.

4.6 Risker för människors hälsa och miljö

I detta avsnitt behandlas risker inom buller, förorenade områden, transporter av farligt gods samt radon. Risker för översvämningar samt ras och skred har behandlats tidigare under avsnitt 4.2.

PLANFÖRSLAGET

Ställningstagande

Buller

- Antalet invånare som är störda av buller i sin boendemiljö ska minska.
- Riktvärden ska tillämpas vid planläggning, bygglov och förhandsbesked för nya bostadsbyggnader. Om det är lämpligt ska bullervärden anges i planbeskrivningen.
- Kommunen har identifierat områden som har betydelse för naturvård och friluftsliv i översiktsplanen som också uppfyller kraven på tysta miljöer.

Farligt gods

- En riskanalys ska alltid utarbetas när ny bebyggelse planeras inom 100 meter från transportled för farligt gods.

44(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

- Vid ändrad användning eller komplettering av bebyggelse bör en bedömning av risker kopplat till transportled för farligt gods göras.

Radon

- Inom områden med högrisk eller normalrisk för radon ska byggnader där människor vistas stadigvarande uppföras radonsäkrade respektive radonskyddade.

Riktlinjer

Förorenade områden

- Utredning, bedömning av insatser och sanering ska genomföras innan ett förorenat område tas i anspråk.

4.6.1 Bedömningsgrunder

Buller

Miljökvalitetsmålet *God bebyggd miljö*, Förordning (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader samt Boverkets allmänna råd (2008:01) Buller i planeringen är tillämpbara utgångspunkter för bedömning av bulleraspekter. Även Boverkets allmänna råd (2020:2) om omgivningsbuller utomhus från industriell verksamhet och annan verksamhet med likartad ljudkaraktär är en relevant bedömningsgrund.

För befintlig bebyggelse vid vägar finns även riktlinjer i riksdagens proposition om Infrastrukturinriktning för framtida transporter (Prop. 1996/97:53).

Transporter av farligt gods

Det finns inga nationellt fastställda riktlinjer för hur samhällsplanering ska anpassas till farligt gods. I denna MKB används främst skriften *Riskhantering i detaljplaneprocessen* utgiven av Länsstyrelserna i Skånes län, Stockholms län och Västra Götalands län som bedömningsgrund.

Radon

Miljökvalitetsmålen *God bebyggd miljö* och *Säker strålmiljö* tar upp aspekten markradon. Det finns även referensnivåer och gränsvärden fastställda för radon i inomhusluft. Referensnivåer för befintliga bostäder och lokaler dit allmänheten har tillträde redovisas i Strålskyddsförordningen (2018:506) och gränsvärde för nya byggnader redovisas i Boverkets byggregler (BBR). Livsmedelsverkets föreskrifter (SLVFS 2001:30) om dricksvatten berör också radon.

Förorenade områden

För förorenade områden är miljökvalitetsmålet *Giftfri miljö* tillämpbar bedömningsgrund. Även rapporterna *Förorenade områden och fysisk planering*, utgiven av Naturvårdsverket och Boverket (Rapport 5608, 2006) samt *Förorenade områden i den fysiska planeringen - en vägledning*, framtagen av Länsstyrelsen Östergötland (2013) tillämpbara som bedömningsgrunder.

4.6.2 Förutsättningar

Buller

Buller definieras som ett oönskat ljud. Vanliga bullerkällor utomhus är väg-, järnväg- och flygtrafik, industrier, verkstäder och skjutbanor. Inomhus kan buller orsakas av till exempel ventilationsanläggningar, hissar och andra installationer i våra bostäder. I Surahammars kommun är det främst väg- och järnvägstrafik samt industriverksamhet som alstrar störande buller. Av vägarna är det främst väg 66, väg 252 och väg 233 som genererar buller. Under 2017 tog Trafikverket fram en bullerkarta för väg 66 vilken redovisar bullernivåerna fram till och med Surahammar tätort.

I början av 2000-talet genomförde dåvarande Banverket en kartläggning av tågbuller utmed järnvägssträckningen inom kommun. Kartor med bullerzoner från olika decibelområden fanns med i undersökningen.

Transporter av farligt gods

Till farligt gods hör ämnen och produkter som har egenskaper som kan skada människor, miljö och egendom vid en olycka eller felaktig hantering när de transporteras eller lagras. Väg 66, väg 252, väg 233 och järnvägen utgör primära transportvägar för farligt gods genom kommunen. Enligt beslut av länsstyrelsen gäller byggnadsförbud inom 30 meter från väg 66, väg 252 och väg 233.

I Surahammars kommun utgör Air Liquide's verksamhet i Surahammar sannolikt den enskilt största målpunkten för farligt gods. Verksamheten omfattas av Sevesobestämmelserna för hantering av farliga ämnen i stor omfattning.

Radon

Markradon förekommer naturligt i marken, med varierande koncentration beroende av markens egenskaper. Faktorer som kan påverka radonriskerna är exempelvis mineralsammansättning i berggrunden och markens genomsläpplighet. Radon i inomhusluft kan orsaka allvarliga hälsoproblem.

1984 genomförde SGI en översiktlig markradonundersökning i Surahammars kommun. Markradonkartan från undersökningen bedöms fortfarande vara aktuell. Mark av genomsläpplig typ för radon, exempelvis isälvsavlagringar och morän, betraktas som högriskområden och övriga områden som normalriskområden. Virsbo, Gammelby, Ramnäs, Borgåsen, Surahammar och glesbebyggelse på genomsläpplig mark är utpekade högriskområden i kommunen.

Förorenade områden

I kommunen finns över 100 områden som har identifierats som potentiellt förorenade områden i Länsstyrelsen i Västmanlands läns inventering av förorenade områden. Av identifierade markföroreningar har två objekt klassificerats som riskklass 1 (mycket stor risk), 21 objekt som riskklass 2 (stor risk) och 24 objekt som riskklass 3 (måttlig risk). Därtill finns det många områden som inte har riskklassats än. Klassningen avser MIFO-klasser och delar in markföroreningar enligt de risker för människors hälsa och miljö som det förorenade området kan innebära idag och i framtiden. Inom de

46(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

översvämningshotade industriområdena (se avsnitt 4.5) finns ett antal förorenade områden där en översvämning kan medföra spridning av föroreningar.

4.6.3 Konsekvenser vid nollalternativet

Utvecklingen inom hälsa och miljö bedöms generellt inte ha genomgått några genomgripande förändringar i kommunen sedan översiktsplanen antogs 1990. En utveckling enligt nollalternativet bedöms därför medföra små förändringar med hänsyn till risker för människors hälsa och miljö. Däremot har det allmänna kunskapsläget om klimatförändringarnas påverkan på samhället ökat, något som inte behandlas i översiktsplanen från 1990.

Enligt översiktsplanen är kommunens övergripande mål att arbeta för en förbättrad miljö kvalitet, såsom minskade bullerstörningar, och att ha erforderlig beredskapshänsyn samt förebygga risk för olyckor, bland annat genom förutsedd lokalisering av miljöfarlig verksamhet. I översiktsplanen finns vägledning kring riskfrågor avseende buller, miljöfarlig verksamhet och markradon. De riktvärden som anges för buller är i vissa fall inte de som är aktuella i dag, det vill säga ännu en indikation på att planhandlingen inte är uppdaterad utifrån det senaste kunskapsläget. Översiktsplanen behandlar inte risker kopplade till farligt gods förorenade områden. Eftersom gällande översiktsplan inte ger vägledning avseende alla riskfrågor ökar risken för att någon aktuell riskfråga skulle kunna kringgå i tidiga planeringsskeden.

Sammanfattad bedömning

Sammantaget bedöms ett genomförande av nollalternativet medföra en viss *risk för negativa konsekvenser* avseende människors hälsa och miljö eftersom översiktsplanen i vissa fall inte är uppdaterad efter det senaste kunskapsläget kring klimatförändringar, buller, farligt gods och förorenade områden.

4.6.4 Konsekvenser vid planförslaget

I planförslaget finns tydliga ställningstaganden kring att hänsyn bör tas till riskfrågor inom buller, förorenade områden, transporter av farligt gods och radon vid planering av ny bebyggelse inom kommunen.

Kommunen har pekat ut området vid motorbanan utan för Surahammar för ny bostadsbebyggelse. Motorbanan är nedlagd varför det inte längre föreligger någon risk för bullerstörning från denna verksamhet.

Tunga transporter och transporter med farligt gods till industrierna inom Bruksområdet i Surahammar sker idag via väg 668 och Herrgårdsvägen. Rekommenderad väg för farligt gods är väg 625 vida södra infarten från väg 66 (Västeråsleden) och norra infarten (Dalskogsvägen/ Ekängsvägen).

De båda rekommenderade rutterna för farligt gods utgör risker, där kommunen ser störst risker med transporter som sker via Västeråsleden där både bostäder och skola exponeras för trafikbuller och de risker som farligt godstransporter innebär. Kommunen vill se en skiftning till att transporter istället sker via den norra infarten, vilket ska utredas

specifikt. Just transportvägar för farligt gods är en fråga som kommunen vill lyfta och har därför listat det som en prioriterad fråga i översiktsplanen.

I Ramnäs är kommunens viljeinriktning att trafiken från väg 66 till samhället och industriområdet bör differentieras. Infarter för tung trafik från riksväg 66 bör styras över till Gunnilbovägen (länsväg 667). Denna väg bör också bli rekommenderad sekundär transportväg för farligt gods.

Även om kommunen har valt att inte redovisa högriskområde respektive normalriskområde för markradon på karta i planförslaget fastställs att markradon är en miljö- och riskfaktor som ändå ska beaktas. Om rekommendationerna i planförslaget följs bedöms radonrisker kunna förebyggas.

Sammanfattad bedömning

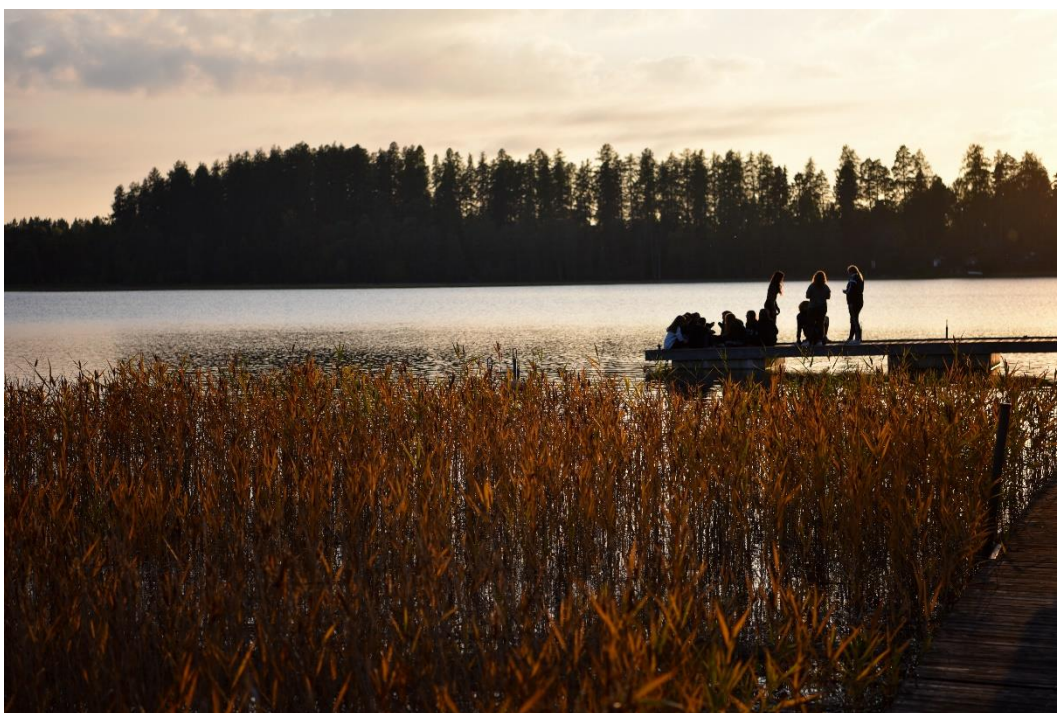
Sammantaget bedöms planförslaget medföra *möjlighet positiva konsekvenser* avseende risker för människors hälsa och miljön. I planen görs tydliga ställningstaganden kring vikten av hänsyn till risker vid vidare planering och det bedöms ge en god utgångspunkt för förebyggande av omnämnda risker.

KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET	
	Förväntade positiva
	Möjlighet till positiva
	Ingen skillnad
	Risk för negativa
	Förväntade negativa

4.6.5 Förslag till åtgärder

En kartläggning av mängd och farlighet för transporterat gods inom kommunen skulle vara ett viktigt underlag vid värdering av säkerhetsavstånden mellan planerad bebyggelse och transportleder för farligt gods.

5 Sociala konsekvenser

Figur 11. Ungdomar vid en brygga. Foto: Surahammars kommun.

5.1 Sociala och ekonomiska konsekvenser

Inom social hållbarhet och samhällsplanering varierar definitionen av sociala och ekonomiska aspekter, detta då begreppen är breda och olika kommuner har olika förutsättningar. För denna konsekvensbedömning förstås begreppen tillsammans och utgörs av en social hållbarhet för kommunen. De fyra begrepp som presenteras nedan är övergripande och anses framställa kommunens vilja och riktning.

Social hållbarhet för Surahammars kommun har således beaktats utifrån sociala och ekonomiska aspekter, se Tabell 2 nedan.

Tabell 2. Tabellen visar hur social hållbarhet i Surahammars kommun förstås i konsekvensbedömningen.

Social hållbarhet			
Sociala aspekter		Ekonomiska aspekter	
Mötesplatser & tillgänglighet	Trygghet & hälsa	Områden för strategisk utbyggnad	Infrastruktur

I den nya översiktsplanen för Surahammars kommun har social hållbarhet behandlats genomgående i hela plandokumentet. Det finns således inte ett specifikt kapitel där

enbart sociala aspekter behandlas. Detta gör i sin tur att inga specifika mål, ställningstagande eller strategier finns rörande sociala aspekter. Dock finns genomgående innehåll i plandokumentet med karaktär av ställningstagande och strategier. För denna konsekvensbeskrivning har därmed följande ställningstaganden och strategier tagits ur planförslaget.

PLANFÖRSLAGET

Ställningstagande och strategier

Varierat boende med livskvalitet

- Det ska finnas ett varierat utbud av bostäder i olika typer av miljöer och förutsättningar för bostäder för alla, inklusive särskilda grupper och resurssvaga hushåll.
- Bostadsmiljöerna i kommunen ska erbjuda livskvalitet. I detta ingår fördelarna med småskaligheten, närheten till service, skola och naturen men också utveckling av trivsamma mötesplatser och rörelsestråk i tätorterna.
- Ett ihopkopplat nätverk av grönområden, gröna stråk och trygga gång- och cykelvägar som ger förutsättningar för en bra fritid och god folkhälsa.

Hållbara kommunikationer

- Medborgare och företagare ska ges möjlighet till de bästa transportmöjligheterna som möjligt för att nå en större regional marknad för arbete, studier och service, verka för en levande landsbygd med ökad turism, bidra till ett attraktivt boende och ett företagsvänligt klimat.
- Kollektivtrafiken ska utvecklas för att öka möjligheten för olika grupper i samhället att resa kollektivt och minska på biltrafikens miljöpåverkan.
- Tätorternas GC-nät behöver utvecklas för att minska lokala resor med bil och stödja ett ökat kollektivt resande från resecentrum i syfte att bidra till en hållbar utveckling både för ekosystemet och en ökad folkhälsa.

Utvecklat näringsliv och utbildning

- Kommunen ska verka för att öka utbildningsnivån och stödja förutsättningarna för utbildning på alla nivåer.

Levande landsbygd

- Landsbygden med areella näringar och värdefulla miljöer ska ges utrymme att bevaras och utvecklas.
- Natur- och kulturområden behöver göras mer tillgängliga och tätortsnära naturområden är särskilt viktiga att bevara och utveckla.

5.1.1 Bedömningsgrunder

Det finns ingen allmänt accepterad definition av social hållbarhet och begreppet behandlas ofta utifrån flera, skilda och breda dimensioner. Tyngdpunkten för hållbarhet placeras ofta på ekologiska aspekter trots att även sociala- och ekonomiska aspekter behövs för att uppnå en hållbar utveckling. Det är därför viktigt att belysa människan och dennes sociala funktioner och behov för att uppnå en hållbar utveckling.

Innebörden av social hållbarhet förändras över tid och är sammankopplat med de värderingar, uppfattningar och normer som utgör vårt samhälle. I relation till samhällets funktion kretsar social hållbarhet kring hur samhällsutvecklingen ska utgå från människans behov, nyttjande och förutsättningar. Viktiga begrepp är bl.a. delaktighet, mångfald, tillgänglighet, demokrati, jämställdhet, jämlikhet och trygghet.

I denna konsekvensbedömning kretsar social hållbarhet kring de sociala- och ekonomiska aspekterna för invånarna i Surahammars kommun.

De globala målen för hållbar utveckling

Förenta nationerna beslutade under 2015 om 17 globala mål i arbetet mot en hållbar utveckling. För detta avsnitt är följande mål relevanta (se Figur 12):

- Mål 3, *Hälsa och välbefinnande*: Säkerställa att alla kan leva ett hälsosamt liv och verka för alla människors välbefinnande i alla åldrar.
- Mål 4, *God utbildning för alla*: Säkerställa en inkluderande och jämlik utbildning av god kvalitet och främja livslångt lärande för alla.
- Mål 5, *Jämställdhet*: Uppnå jämställdhet, och alla kvinnors och flickors egenmakt.
- Mål 9, *Hållbar industri, innovationer och infrastruktur*: Bygga upp en motståndskraftig infrastruktur, verka för en inkluderande och hållbar industrialisering och främja innovation.
- Mål 10, *Minskad ojämlikhet*: Minska ojämlikheten inom och mellan länder.
- Mål 11, *Hållbara städer och samhällen*: Städer och bosättningar ska vara inkluderande, säkra, motståndskraftiga och hållbara.
- Mål 16 *Fredliga och inkluderande samhällen*: Att främja fredliga och inkluderande samhällen för hållbar utveckling

Figur 12. Globala mål som är relevanta bedömningsgrunder för detta avsnitt.

De nationella miljö kvalitetsmålen

För detta avsnitt är följande miljö kvalitetsmål relevanta:

- *God bebyggd miljö*; Städer, tätorter och annan bebyggd miljö ska utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö.
- *Frisk luft*; Luften ska vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas.

FN:s konvention om barnens rättigheter

FN:s konventionen om barnens rättigheter, eller barnkonventionen som den ofta kallas, ratificerades av Sverige 1990. I juni 2018 röstade riksdagen för regeringens förslag att göra barnkonventionen till svensk lag. Lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020 (Regeringskansliet, u.d.). Barnkonventionen innehåller totalt 54 artiklar. Alla artiklar är lika viktiga och utgör tillsammans en helhet, men det finns fyra principer som anses vara grundpelare, och är därför också särskilt relevanta för denna konsekvensbeskrivning:

- Artikel 2: Alla barn är lika mycket värda och har samma rättigheter. Ingen får diskrimineras.
- Artikel 3: Barnets bästa ska komma i främsta rummet vid alla beslut som rör barn.
- Artikel 6: Alla barn har rätt till liv, överlevnad och utveckling.
- Artikel 12: Varje barn har rätt att uttrycka sin mening och höras i alla frågor som rör barnet. Barnets åsikt ska beaktas i förhållande till barnets ålder och mognad.

De nationella transportpolitiska målen

Det övergripande nationella transportpolitiska målet har som fokus på att "säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet i hela landet". Under detta övergripande mål finns ett funktionsmål och ett hänsynsmål. Funktionsmålet kretsar kring aspekterna tillgänglighet och jämställdhet, hänsynsmålet kretsar kring aspekterna säkerhet, miljö och hälsa. Innebörden av de nationella transportpolitiska målen görs tydligt i Figur 13 nedan.

Figur 13. Figuren visar de transportpolitiska målen.

Nationella jämställdhetsmål

Riksdagen har beslutat ett övergripande mål för jämställdhetspolitiken i Sverige; olika kön ska ha samma makt att forma samhället och sitt eget liv. Med grund i detta arbetar regeringen efter sex delmål: (1) En jämn fördelning av makt och inflytande, (2) ekonomisk jämställdhet, (3) Jämställd utbildning, (4) Jämn fördelning av det obetalda hem- och omsorgsarbetet, (5) Jämställd hälsa, samt (6) Mäns våld mot kvinnor ska upphöra. För att jämställdhet ska genomsyra allt offentligt arbete och beslutsfattande har strategin för jämställdhetsarbetet varit jämställdhetsintegrering. På en lokal nivå innebär detta bland annat att olika köns behov, möjligheter och förutsättningar ska avspeglas i planeringen av samhället. (Regeringskansliet, 2014)

Diskrimineringslagen

Det finns sju diskrimineringsgrunder som omfattas av den svenska diskrimineringslagen. Dessa sju är kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionsnedsättning, sexuell läggning och ålder. Lagen syftar till att motverka diskriminering och på andra sätt främja lika rättigheter och möjligheter. De olika diskrimineringsgrunderna samspelar - de påverkar och ibland förstärker varandra. Därför kan en diskrimineringsgrund inte förstås oberoende av andra. Med det menas exempelvis att förutsättningarna för en person som nyligen kommit till Sverige att få ett arbete inte enbart kan förstås utifrån personens etnicitet. Personens ålder, funktionalitet och kön kommer troligen också att påverka möjligheterna. På samma sätt kan vi inte analysera behoven av kollektivtrafik enbart utifrån om en person har en funktionsnedsättning eller ej. Vilken funktionsnedsättning personen har och personens ålder är exempel på faktorer som troligtvis också påverkar behoven av att transportera sig kollektivt samt förutsättningarna att göra detta.

Sveriges friluftsmål

Sverige har sedan 2012 tio mål för friluftslivet. Målen handlar om att utveckla och bedriva åtgärder som främjar förutsättningarna för ett förbättrat friluftsliv. Friluftsliv var länge något människor utövade i skog och mark. Detta har förändrats och idag har begreppet inte en självklar innebörd. Friluftsliv kan brett förklaras som utomhusaktiviteter och allemansrätten fyller en viktig funktion. Det mesta av friluftslivet sker i tätorten vilket innebär att de svenska kommunerna har en viktig roll i möjliggörandet och upprätthållandet av ett gott friluftsliv. Se Tabell 3 nedan.

Tabell 3. Tabellen visar Sveriges tio friluftsmål.

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. God kunskap om friluftslivet
10. Friluftsliv för god hälsa

Regionalt utvecklingsprogram för Västmanlands län

Den regionala utvecklingsstrategin (RUS) är grunden för det regionala utvecklingsarbetet i Västmanland och stärker hela länets utveckling och hållbara tillväxt. RUS vilar på hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Genom att utgå ifrån ekonomisk, social och ekologisk hållbarhet, tillsammans med den digitala omställningen når länet sin vision: Ett livskraftigt Västmanland genom hållbar utveckling. Visionen uppnås genom arbete inom tre målområden som alla bidrar till en hållbar utveckling: • Ett välmående Västmanland • Ett tillgängligt Västmanland • Ett nyskapande Västmanland genom hållbar tillväxt.

Pandemi och dess effekter på vårt samhälle

En pandemi innebär att en ny typ av influensavirus sprids och smittar människor i stora delar av världen. Det innebär ofta stora sociala konsekvenser för vårt samhälle. Det innebär även en omfattande spridning av en helt ny typ av influensavirus, som med stor sannolikhet kommer att påverka stora delar av hur vårt samhälle och befolkning väljer att spendera sin tid. Därför är det viktigt för kommuner att vara väl förberedda för att minska de negativa konsekvenserna och försöka begränsa smittspridningen.

Kommuner är en samverkande länk mellan regionala och lokala aktörer och kan genomföra åtgärder för att öka förmågan att bedriva samhällsviktig verksamhet och hantera extraordinära händelser. Kommuner ger aktörer som bedriver samhällsviktig verksamhet inom kommunens geografiska område möjlighet att samverka.

5.1.2 Förutsättningar

Kommunens folkmängd har varit relativt konstant de senaste 35 åren (se Tabell 4). Surahammars kommun och andra grannkommuner till Västerås har under de senaste åren dock upplevt en viss befolkningsökning. Detta förklaras bland annat av att grannkommuner till Västerås, så som Surahammars kommun, har lägre bostadspriser än de större kommunerna. Förklaringen ligger även i förbättrade kommunikationer till angränsade kommuner. Med andra ord finns det flera fördelar med att bo i Surahammars kommun, vilket tros ha en positiv effekt på folkmängden.

Tabell 4. Tabellen visar befolkningsutvecklingen för Surahammars kommun sedan 1980. (uppdaterat 2018)

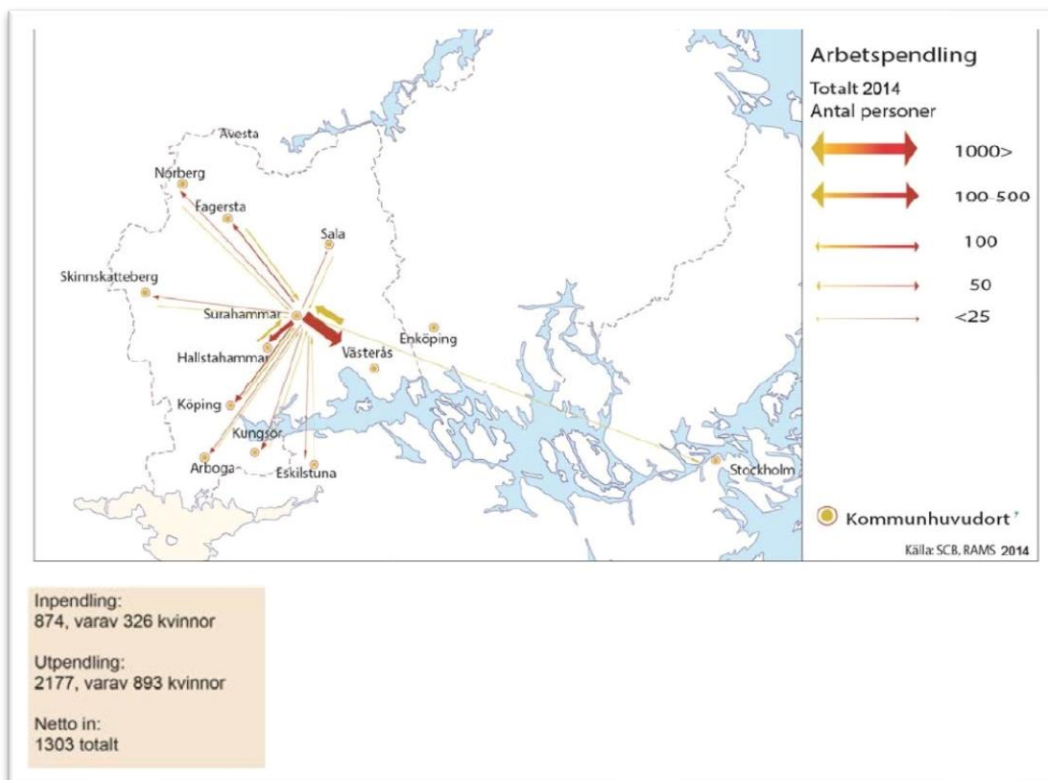
1980	1985	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2016
11 439	11 234	11 381	11 107	10 340	10 196	9 949	9 985	10 059

Kollektiva kommunikationer inom kommunen utgörs av busstrafik och Bergslagspendeln som kopplar ihop kommunen. I dagsläget fungerar dock inte Bergslagspendeln tillfredsställande vilket innebär att resenärer väljer bilen och det är svårt att ta sig med kollektivtrafik mellan orterna, framför allt till och från de norra delarna i kommunen.

Väg 66 är en annan viktig koppling då den korsar kommunen och kopplar orterna till varandra och samtidigt ger en god koppling till kringliggande kommuner. Väg 252 ger en god koppling från väg 66 och leder mot Hallstahammar. Både väg 66 och väg 252 är idag utformade som mötesfria 2+1 vägar vilket ses som god standard för biltrafik men ger samtidigt minskade möjligheter för en säker gång och cykelfärd då båda vägarna saknar separerade gång- och cykelfält.

Arbetspendlingen är hög både inom och utanför kommunen. Västerås och Hallstahammar fyller därför en viktig funktion för Surahammars kommun. Idag finns endast möjlighet att ta sig mellan kommunen och städerna via bil, buss eller tåg. Längs väg 66 och 252 kan cykel ske längs vägren vilket ses som otryggt och osäkert. Kopplingen till Västerås och Hallstahammar ger goda möjligheter till jobb utanför den

egna kommunen och möjlighet till storstadsmiljö för kommuninvånarna. Gällande hållbara transportmedel så finns idag bristfällig infrastruktur för oskyddade trafikanter. I tätorterna finns stråk för gång och cykel men dessa är få till antalet och smala. Längs vägar i tätorterna saknas ett heltäckande cykelvägnät.

Figur 14. Figuren visar arbetspendling med Surahammars tätort som fokus.

Mötesplatser spelar en stor roll för levande och trygga tätorter. Mötesplatser har sociala funktioner och är viktiga för hälsa och välbefinnande och även för sammanhållning och integration i kommunen. Särskilt fokus placeras på hur småskaligheten innebär trygghet där man känner igen varandra och att det finns trivsamma mötesplatser nära fina rörelsestråk i tätorterna. Småskaligheten bidrar även positivt till natur- och rekreationsmöjligheter där korta avstånd ökar välmående och livskvalitet. Surahammars kommun präglas idag av en rik natur med många friluftsstråk och vattendrag. Dessa platser fyller en viktig funktion för invånarnas hälsa och välbefinnande. Möjligheten för invånarna att ta sig till dessa platser medför dock vissa svårigheter då det är svårt att ta sig till platserna utan att använda bil. Friluftslivet utgör en viktig del i barn och ungas liv i kommunen. Att kunna ta sig till olika friluftsområden som gående och cyklist är viktigt för barn och unga. Inom Surahammars kommun finns gott om utrymme för ett friluftsliv i skog och mark, även fina upplevelse- och promenadstråk som kommunen knyter ihop till rundor vilket gör dessa mer tillgängliga. En ökad fysisk aktivitet som kan sammankopplas

med närhet till grönområden i tätorterna kan också minska stressnivåer och ge utrymme för naturlig inlärning.

Utöver detta finns diverse servicefunktioner i tätorterna med en större koncentration i Surahammar. En variation av mötesplatser för både unga och äldre ses som positivt i de större tätorterna i kommunen. Bergslagspendeln fyller en viktig funktion för kommunens invånare men i dagsläget finns det dock ingen servicefunktion runt stationerna i vare sig Ramnäs eller Virsbo. Stationsplatsen ligger utanför tätorterna vilket gör att stationen inte känns som en naturlig centrumpunkt för dessa tätorter. Detta skiljer sig dock åt i Surahammar där stationen känns som en naturlig centrumpunkt.

5.1.3 Konsekvenser vid nollalternativet

Nollalternativet utgörs av att översiktsplanen för Surahammars kommun från 1990 bibehålls. Den är således snart 30 år gammal och mycket har hänt i de svenska samhällena sedan dess. En översiktsplan från 1990-talet har inte alls det breda fokus en översiktsplan från idag ska ha. Översiktsplanen för Surahammars kommun från 1990 behandlar inget vad gäller sociala aspekter. Fokus placeras istället på mer fysiska aspekter så som naturresurser, avfallshantering och vattenförsörjning.

Nollalternativet innebär att det inte upprättas en ny översiktsplan för Surahammars kommun. Detta innebär i sin tur mindre fokus på sociala aspekter.

Sammanfattad bedömning av nollalternativet

Sammantaget bedöms nollalternativet medföra *risk för negativa sociala konsekvenser* i Surahammars kommun. Detta då nollalternativet innebär att översiktsplanen från 1990 fortsätter att gälla där fokus på sociala aspekter utifrån bland annat tillgänglighet, jämställdhet, barnperspektiv och integration inte erhållit tillfredsställande fokus. Vidare saknas fokus på kommunikationer och dialog med kommunens invånare, vilket innebär *risk för negativa konsekvenser* avseende bland annat tillgänglighet och delaktighet.

5.1.4 Konsekvenser vid planförslaget

I planförslaget läggs fokus bland annat på social hållbarhet utifrån attraktiva tätorter med god boendemiljö där upplåtelseformen är blandad och anpassad till livets olika förutsättningar och skeden. För den sociala aspekten betonas vikten av god livskvalitet utifrån bland annat möjlighet till sysselsättning och service i närområdet, närhet till natur, social delaktighet, utvecklad gång- och cykelförbindelse & kollektivtrafik, trygghet samt mötesplatser för alla.

Kommunen har sedan den senaste versionen av planförslaget bytt ut mål och istället riktat in sig på strategier och prioriteringar. På så vis får kommunens arbete en tydligare inriktning. Detta anses vara positivt för de sociala konsekvenserna då det i strategier och prioriteringar tydligare framgår vad kommunen anser vara viktigt. Många sociala aspekter har därmed även förtydligats. Vidare följer förslag för hur de sociala aspekterna kan stärkas ytterligare. Många sociala konsekvenser anses fortsatt behöva ytterligare tydlighet och förankring.

Planförslaget har, som tidigare nämnts, inget specifikt kapitel för sociala aspekter. Dock finns genomgående i planförslaget en röd tråd av social hållbarhet. Ett sådant upplägg kan ha både fördelar och nackdelar. Fördelen med att genomgående behandla de sociala aspekterna är att möjligheten ökar för att dessa integreras i planens olika delar och genomsyrar allt planarbete. Nackdelen kan samtidigt vara att frågorna inte får ordentligt fokus och att ställningstaganden kring de sociala aspekterna lyser med sin frånvaro. I det aktuella planförslaget gör avsaknaden av ett specifikt kapitel kring hur Surahammars kommun ämnar arbeta med social hållbarhet att det saknas tydliga ställningstaganden och strategier att sträva mot. Detta medför därför *risk för negativa sociala konsekvenser*.

Bedömningen är därför att det är positivt att behålla de genomgående skrivningarna kring social hållbarhet men att komplettera detta med ett specifikt kapitel där social hållbarhet betonas och konkretiseras. Förslagsvis skulle detta kapitel kunna förtydligas genom att arbeta med globala mål eller liknande tydliga riktningar för att visa vilken väg kommunen vill gå. Planförslaget nämner fyra områden av stor vikt, se Tabell 2. Bedömningen är att dessa kan styrkas med globala mål för att visa på inriktning. Till exempel skulle infrastrukturfrågorna kunna styrkas med *mål 11 hållbara samhällen och städer*, cykelinfrastrukturfrågor samt mötesplatser och tillgänglighet skulle kunna länkas till *mål 10, minskad ojämlikhet* samt utbyggnadsfrågor kring utbildningsinfrastrukturen skulle även kunna länkas till *mål 4, God utbildning för alla*. Trygghet och hälsa samt områden för strategisk utbyggnad skulle kunna länkas till *mål 16, Fredliga och inkluderande samhällen*.

Ytterligare konsekvenser av planförslaget kretsar kring hur ett viktigt fokusområde för social hållbarhet; jämställdhet, helt saknar lokal förankring. Hur jämställdhet ska genomsyra samhällsplaneringen i Surahammars kommun framgår ej och behöver därmed förtydligas. Hur de sex jämställdhetsmålen ska förankras lokalt i Surahammars kommun bör tydligare belysas. I annat fall riskerar planförslaget medföra *förväntade negativa konsekvenser* för jämställdhetsfrågor i Surahammars kommun. Jämställdhet är en grundpelare för en socialt hållbar kommun. För att kommunen ska kunna jobba mot agenda 2030 i deras fysiska planering krävs att jämställdhet genomsyrar allt arbete. Det finns i listan med insatser nämnt att analyser bör göras utifrån bland annat jämställdhetsperspektivet vilket anses ge positiva sociala konsekvenser.

Surahammar är idag en kommun med en befolkning från flera och olika delar av världen. Behovet av integration gällande invandring uppmärksammas dock endast kortfattat i relation till mötesplatser, då ej med fokus på invandring. I planförslaget saknas visioner och/eller ställningstaganden avseende integration. Detta bedöms sammantaget medföra *risk för negativa sociala konsekvenser*. Ett kapitel gällande delaktighet och integration där man förklarar hur kommunen ska jobba med integrationsfrågor skulle stärka detta tänk och hjälpa kommunen att forma en riktning där integration är en central punkt. Det anses viktigt för planförslaget att ha ett aktivt arbete gällande icke-diskriminering och likabehandling. Surahammars kommuns breda befolkningsvariation kräver en tydlig riktning där alla behandlas lika. Om inte detta uppmärksammas finns *risk för negativa sociala konsekvenser*.

58(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Icke-diskriminering, jämlikhet och likabehandling är något som helt saknar förankring i planförslaget. Dessa begrepp är viktiga att beakta för att uppnå en social gemenskap för alla invånare i kommunen samt för att locka fler invånare till kommunen. Exempelvis är dessa frågor viktiga i relation till att Surahammars kommun är ett finskt förvaltningsområde, något som helt saknas i planförslaget. Hur Surahammars kommun ska arbeta med dessa frågor saknas helt i planförslaget och därmed finns *risk för negativa sociala konsekvenser*.

Planförslaget belyser viktiga strategiska åtgärder och områden vad gäller verksamheter och bostäder i kommunen. Om social hållbarhet utgör en grund i den fortsatta planeringen av dessa åtgärder och områden, finns *möjlighet till positiva sociala konsekvenser*. Man belyser bland annat ett utökat fokus gällande cykelinfrastruktur samt kommunikationer innanför- och utanför kommunens gränser vilket är positivt förutsatt att dessa planer följer de riktlinjer som finns för säkerhet och trygghet. En ny cykelplan stärker även dessa positiva sociala konsekvenser.

Gällande social hållbarhet är det i planförslaget tydligt hur barn och ungas behov i Surahammars kommun ska säkerställas genom bland annat barnkonventionen. Om de fyra tidigare nämnda särskilt viktiga artiklarna ur barnkonventionen (artikel 2, 3, 6 samt 12) tydligt förankras i de fysiska planerna, vilket bedöms få *förväntade positiva sociala konsekvenser*. I planen nämns att det är av stor vikt att bland annat skolor planeras på platser med bra förutsättning men detta går samtidigt att vända på genom att planera säkra och trygga områden kring skolor och med hjälp av detta planera skolor som säkerställer en god tillgänglighet för barn och unga. I alla fysiska planer som arbetas fram i kommunen ska en redovisning göras hur barnkonventionen beaktats. En cykelplan för Surahammars kommun är ett stort positivt steg i detta framtida arbete för kommunen.

I kommunens arbete med bland annat satsningar på att utveckla gång- och cykeltrafik i kommunen, att arbeta fram olika mötesplatser för invånaren såsom till exempel utegym och naturslingor samt verka för mer lokal social utveckling så möjliggörs att fler väljer att spendera sin tid lokalt på hemmaplan vilket minskar de negativa konsekvenserna och begränsning av en eventuell framtida smittspridning vid olika pandemier såsom Covid 19. Detta ses därför ge *möjlighet till positiva sociala konsekvenser*.

Slutligen kretsar social hållbarhet mångt och mycket kring delaktighet; att involvera de som bor och vistas i kommunen och ta tillvara dessa personers synpunkter och önskemål. Ett viktigt steg i detta kretsar kring information och hur den kan tas upp av medborgarna. I planförslaget finns förbättringsmöjligheter vad gäller att redovisa informationen om kommunens framtida planer. Exempelvis är antalet figurer och kartor få till antalet vad gäller de aspekter som är sammankopplade med social hållbarhet. Med grund i detta anses det finnas *risk för negativa sociala konsekvenser* då planförslaget i dagsläget är svårt att ta till sig som läsare och de sociala aspekterna av hållbarhet är endast redovisade i text och inte visuellt. Figurer som visar strategiskt viktiga områden i kommunen vad gäller sociala aspekter skulle positivt påverka planförslaget och vidare forma den sociala hållbarhetsinriktningen för kommunen.

Sammanfattad bedömning

Sammantaget finns det positiva och negativa aspekter med planförslaget som påverkar de sociala aspekternas riktning på olika sätt. Det finns positiva aspekter så som viljan att bygga ut cykelinfrastrukturen som ger flertalet positiva effekter för den sociala hållbarheten i kommunen. Det finns dock en risk med att social hållbarhet genomsyrar planförslaget eftersom den sociala hållbarheten riskerar att falla mellan raderna. Många ställningstaganden i dokumentet belyser sociala hållbarhetsfrågor men det är svårt att förstå detta för läsaren. Detta då planförslaget saknar ett kapitel där sociala aspekter ges behövligt utrymme. Man missar därför att belysa varför specifika satsningar är viktiga för de sociala aspekterna och hur detta påverkar den sociala hållbarheten i kommunen trots att många ställningstaganden ger en positiv påverkan. Detta kan styrkas med hjälp av globala målen och Agenda 2030. Eftersom det inte finns några tydliga riktningar för sociala aspekter blir det dock svårt att göra en full bedömning av planförslagets sociala konsekvenser.

5.1.5 Förslag till åtgärder

- Lägg till ställningstaganden och strategier gällande jämställdhet, barn och äldre, tillgänglighet utifrån funktionsvariation samt integration och jämlikhet utifrån etnisk tillhörighet.
- Skriv in text som förklarar hur ställningstaganden och prioriteringar påverkar den sociala hållbarheten för att tydliggöra riktning. Kanske ha med en punkt gällande just social hållbarhet.
- Förtydliga hur satsningar och prioriteringar påverkar den sociala hållbarheten. Många ställningstaganden som det skrivs om ger en positiv effekt.

60(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

6 Samlad bedömning

Miljökonsekvensbeskrivningen har genomförts för att analysera och bedöma konsekvenser på människors hälsa och miljön som kan uppstå vid ett genomförande av planförslaget. Den sammanfattande bedömningen redovisas nedan. Respektive aspekt är samtidigt markerade med en färg efter dess bedömda konsekvens.

KONSEKVENSER AV PLANFÖRSLAGET

- Förväntade positiva
- Möjlighet till positiva
- Ingen skillnad
- Risk för negativa
- Förväntade negativa

Aspekt	Motivering	Bedömning nollalternativ	Bedömning planförslag
Miljömässiga aspekter			
Luft och klimat	Innebär en utveckling enligt översiktsplanen att påverkan på klimatet ökar eller minskar? Påverkas miljö kvalitetsnormerna för luft? Vilka möjligheter och/eller hinder finns det för hållbart redande och omställning till förnybara energikällor?	En utveckling enligt nollalternativet bedöms medföra ett fortsatt stort beroende av personbilstransporter inom kommunen, bland annat eftersom befolkningsunderlaget inte motiverar satsningar inom kollektivtrafiken. Nollalternativet saknar konkreta ställningstaganden om förbättrad kollektivtrafik, utbyggnad av laddinfrastruktur och gång- och cykelvägar samt en utveckling av småskalig energiproduktion, såsom solenergi och vindkraft. Sammantaget bedöms en utveckling enligt nollalternativet medföra <i>risk för negativa konsekvenser</i> avseende klimatpåverkan.	Avseende möjligheten att nå god luftkvalitet och minskad klimatpåverkan bedöms planförslaget medföra <i>möjliga positiva konsekvenser</i> genom att föreslå att den huvudsakliga bebyggelseutvecklingen ska ske i de tre tätorterna, kollektivtrafiken ska förbättras, gång- och cykelvägnätet ska byggas ut och en övergång till förnyelsebara energikällor ska uppmuntras. Därtill kan digital utveckling skapa förutsättningar för mer distansarbete liksom distansstudier som kan minska bilresandet.
			Samtidigt bedöms <i>risk för negativa konsekvenser</i> uppstå i samband med att kommunen öppnar upp för ny bebyggelse i områden som idag saknar kollektivtrafik och att det saknas ställningstagande och resonemang kring behovet av enskilda resor och övriga

			transporter än persontransporter.
Risker vid ett förändrat klimat	Är förslaget till ny översiktsplan anpassad till ett förändrat klimat? Tar kommunen ställning till riskfaktorer inom ras, skred och översvämning som kan påverkas av ett förändrat klimat?	Eftersom det i nollalternativet finns en avsaknad av ställningstaganden och hänsyn till hantering av klimatförändringar, bedöms nollalternativet medföra <i>risk för negativa konsekvenser</i> avseende potentiella risker i samband med ett förändrat klimat.	Under förutsättning att de försiktighetsåtgärder som anges i planförslaget gällande ras- och skred samt översvämning vidtas och att antagandet att en ny VA-plan preciserar kommunens behov av en förändrad och klimatanpassad dagvattenhantering, bedöms detta ge förutsättningar för <i>möjlighet till positiva konsekvenser</i> .
Vatten	Vilken påverkan har ett genomförande av översiktsplanen på ytvatten och grundvatten?	Sammantaget bedöms ett genomförande av nollalternativet innebära både <i>möjlighet till positiva konsekvenser</i> , men även <i>risk för negativa konsekvenser</i> . En utveckling enligt nollalternativet bedöms sammantaget kunna innebära risk för negativa konsekvenser avseende miljö kvalitetsnormerna för vatten, detta främst mot bakgrund av att det arbetssätt som beskrivs i översiktsplanen från 1990 till stora delar är inaktuella enligt dagens vattenförvaltning.	Under förutsättning att ställningstaganden i planförslaget och arbetet med en VA-plan och Grön- och blåplanen genomförs bedöms planförslaget sammantaget medföra förväntade <i>positiva konsekvenser</i> avseende vattenkvalitet och vattenförsörjning. Framtagande av styrdokument kommer innebära ett förtydligt arbetssätt och viljeinriktning vilket kan ge stöd i plan- och bygglovsärenden, samt i tillsyns- och tillståndsfrågor.
Naturmiljö	På vilket sätt påverkar en utveckling enligt översiktsplanen kommunens naturvärden?	Den sammanfattande bedömningen är att en utveckling enligt nollalternativet <i>inte ger någon skillnad</i> avseende värden kopplade till naturmiljön.	Sammantaget bedöms ett genomförande av planförslaget medföra <i>möjlighet till positiva konsekvenser</i> avseende värden kopplade till naturmiljön. Bedömningen grundar sig i att kommunen ser bevarande och utveckling av tätortsnära grönområden och landsbygden

62(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

			som ett måste för upprätthållande av natur- och friluftsvärden, vilket fastläggs i ställningstaganden. Ett arbete med en Grön- och blåplan ger även förutsättningarna för ett strukturerat arbetssätt med naturfrågor.
Kulturmiljö	Hur påverkar översiktsplanen bevarande och utveckling av värdefulla kulturmiljöer och byggnader i kommunen?	I översiktsplanen från 1990 framhålls att de kulturhistoriska värdena ska vårdas och bevaras. Detta genom information om kulturhistoriska värden ökade kunskaper och förståelsen för värdet av bevarande, något som på sikt förväntas ge resultat. Det finns dock en risk för att översiktsplanen upplevs som förlegad och att dess riktlinjer förbises i det aktuella fallet. Planen saknar även ställningstagande för det moderna kulturarvet saknas. Sammantaget bedöms nollalternativet medföra <i>ingen skillnad</i> avseende bevarandet av kulturhistoriska värden inom kommunen.	Genom kommunens ställningstaganden får kulturhistorisk värdefulla miljöer och byggnader, såväl äldre som moderna, ett övergripande skydd. Detta stärks ytterligare genom ett kulturmiljöprogram som ska omfatta både äldre kulturmiljöers och moderna bebyggelsemiljöers värden. En utveckling enligt planförslaget bedöms därför medföra <i>möjlighet till positiva konsekvenser</i> avseende kulturmiljön i Surahammars kommun.
Risker för människors hälsa och miljön	Är översiktsplanen utformad med hänsyn till människors hälsa och miljö?	Sammantaget bedöms ett genomförande av nollalternativet medföra en viss <i>risk för negativa konsekvenser</i> avseende människors hälsa och miljö eftersom översiktsplanen i vissa fall inte är uppdaterad efter det senaste	I planförslaget anges tydliga ställningstaganden kring vikten av hänsyn till risker vid framtida planering. Utgångspunkt för förebyggande av risker kopplade till buller, förorenade områden, farligt gods och radon bedöms därför som goda. Sammantaget bedöms planförslaget medföra <i>möjlighet till positiva</i>

		kunskapsläget kring klimätförändringar, buller, farligt gods och förorenade områden.	<i>konsekvenser</i> avseende risker för människors hälsa och miljön.
Sociala aspekter			
Mötesplatser och tillgänglighet	Innebär en utveckling enligt översiktsplanen att mötesplatser och tillgänglighet stärker den sociala hållbarheten i kommunen?	Sammantaget bedöms nollalternativet <i>medföra risk för negativa sociala konsekvenser</i> i Surahammars kommun vad gäller Mötesplatser och tillgänglighet. Detta då nollalternativet innebär att översiktsplanen från 1990 fortsätter att gälla där fokus på sociala aspekter utifrån bland annat tillgänglighet, jämställdhet, barnperspektiv och integration inte erhållit tillfredsställande fokus. Vidare saknas fokus på kommunikation och dialog med kommunens invånare, vilket innebär risk för negativa konsekvenser avseende bland annat tillgänglighet och delaktighet.	Mötesplatser och tillgänglighet nämns flertalet gånger i översiktsplanen. Många strategier och ställningstaganden har viss satsning på dessa sociala aspekter trots att det inte tydligt framgår i texten. Ett kapitel där sociala aspekter ges behövligt utrymme skulle hjälpa till att belysa varför specifika satsningar är viktiga för de sociala aspekterna och hur dessa påverkar den sociala hållbarheten i kommunen. Sammantaget bedöms planförslaget <i>medföra risk för negativa sociala konsekvenser</i> . Tankarna kring hur mötesplatser ska skapas och tillgängliggöras ses dock ge <i>positiva sociala konsekvenser</i> .
Trygghet och hälsa	På vilket sätt påverkas trygghet och hälsa av översiktsplanen? Belyser översiktsplanen trygghet och hälsa utifrån medborgarnas sammansättning och behov?	Ett nollalternativ innebär att man går tillbaka till översiktsplanen från 1990 där cykelinfrastrukturen ses som utbyggt och kommunikationen ses som god. Då detta inte är fallet idag vilar nollalternativet på gamla värderingar som inte reflekterar det samhälle vi har idag. Detta betyder att vi fortsatt bygger för bilismen och därmed har en negativ påverkan på	Viljan att bygga ut cykelinfrastrukturen ses ge flertalet positiva effekter för trygghet och hälsa. Det nämns flertalet gånger i texten att man ska bygga trygga vägar till friluftsliv vilket <i>anses ge positiva konsekvenser</i> då detta även påverkar hälsan om detta innebär säkrare och tryggare gång- och cykelvägar till olika målpunkter.

64(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

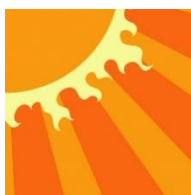
		sociala aspekter i kommunen.	
Ekonomiska aspekter			
Områden för strategisk utbyggnad	Hur påverkar de utpekade strategiska åtgärderna och områdena den sociala hållbarheten i kommunen?	Nollalternativet innebär en beredskap för ca 175 nya bostäder som förmodligen redan är byggda. Det innebär att liten planering för strategisk utbyggnad finns kvar att göra vilket ses som problematiskt.	Att använda befintliga byggnader och transformera dessa med nya syften ses ha <i>en positiv social konsekvens</i> . Att fortsätta bygga fler målpunkter och bostäder anses också ha <i>positiva sociala konsekvenser</i> förutsatt att befolkningen ges rätt förutsättningar att ta sig dit på ett hållbart sätt.
Infrastruktur	Hur bidrar infrastruktur till den sociala hållbarheten i kommunen? Innebär ett förverkligande av översiktsplanen att kvinnor och män ges samma möjligheter och förutsättningar i infrastrukturen?	Tankarna som fanns kring infrastruktur i senaste översiktsplanen stämmer inte helt överens med dagens tankar och anses därför ge negativa sociala konsekvenser. Utbyggnaden av gång- och cykelväg ses som "väl utbyggt" vilket inte stämmer enligt dagens mått.	Utbyggnaden av infrastruktur ses <i>ge positiva sociala konsekvenser</i> för medborgarnas välmående och hälsa genom att man får bättre tillgänglighet till målpunkter. Hur detta ska ske ses dock ha <i>risk för negativa sociala konsekvenser</i> eftersom viktiga sociala aspekter som lcke-diskriminering och jämlikhet ej har tydliga strategier i det nya planförslaget och riskerar därför att inte få med olika personers perspektiv.

7 Planförslaget och miljö kvalitetsmålen

I förslaget till ny översiktsplan anges att de nationella och regionala miljö kvalitetsmålen är relevanta och av betydelse för kommunen och översiktsplaneringen.

Definitioner av de nationella miljö kvalitetsmålen, information om vad de omfattar och indikatorer för dess uppföljning finns att tillgå på Sveriges miljömål, <https://www.sverigesmiljomal.se/>.

Nedan presenteras en översiktlig bedömning över hur planförslaget bidrar till måluppfyllnad av de miljö kvalitetsmål som berörs. Illustrationer: Tobias Flygar.

Begränsad klimatpåverkan

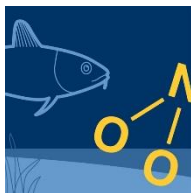
Om planförslaget faller väl ut och inflyttningen till kommunen ökar så kommer det att innebära ett större transportbehov och troligtvis ökade utsläpp av växthusgaser, dels eftersom kommunen öppnar upp för ny bebyggelse i områden som inte kan kollektivtrafikförsörjas, dels eftersom en omställning till en fossilfri fordonsflotta kräver internationella och nationella överenskommelser.

På sikt kan denna negativa utveckling emellertid gå att dämpa genom planförslagets föreskrivna satsningar på en huvudsaklig bebyggelseutveckling i de tre tätorterna, förbättrad kollektivtrafik, utbyggnad av gång- och cykelvägnätet och en övergång till förnybara energikällor. Ett genomförande av sådana åtgärder bedöms kunna gynna miljömålet.

Frisk luft

Planförslagets genomförande innebär ökade transporter enligt ovan, vilket i sin tur ökar halten av luftföroreningar, primärt i Surahammar med omgivning. Sett till befolkning och infrastruktur i kommunen så blir sannolikt effekterna av detta begränsade, och om infrastrukturensatsningen mot fossilfria transporter genomförs, så blir den troliga följden på sikt att planförslaget inte medför någon märkbar negativ inverkan på miljömålet.

Ingen övergödning

Planförslaget innebär att ny bebyggelse främst ska tillkomma inom områden som är eller kommer att anslutas till kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Ett samlat arbete med en VA-plan och en Grön- och blåplan bedöms även bidra positivt.

Sammantaget bedöms planen kunna ha positiv inverkan på miljömålet.

66(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Levande sjöar och vattendrag

Planförslaget redovisar flera ställningstaganden angående vattenförvaltningen. Bland annat ska kommunen aktivt bevaka och föreslå åtgärder för de vatten som inte uppnår god status. Ett framtagande av VA-plan och Grön- och blåplan bedöms kunna vara åtgärder som kan ha en positiv inverkan på miljömålet.

Grundvatten av god kvalitet

Planförslaget redogör för kommunens reservvattentäkt med vattenskyddsområde. Planförslaget beskriver att dricksvatten är det viktigaste livsmedlet och att ytterligare arbete med risker för kommunens vattentäkter kommer att hanteras i en VA-plan. Detta bedöms innebära åtgärder som kan ha en positiv inverkan på miljömålet.

Levande skogar

Planförslaget fastställer att skogsbruket är en viktig näring inom kommunen och viktigt för rekreation och ett rörligt friluftsliv. Därtill öppnar planförslaget upp för tillkomst av ny bebyggelse på landsbygden under förutsättning att ett rationellt skogsbruk ska kunna bedrivas.

Samtidigt lyfter planförslaget vikten av att hänsyn tas till ekologiskt känsliga områden, friluftslivet vid tillståndsgivning samt i jord- och skogsbruk samt att kommunen kontinuerligt ska identifiera och skydda områden med natur- och friluftslivsvärden.

Sammantaget bedöms planförslaget ha en positiv inverkan på miljömålet.

Ett rikt odlingslandskap

Planförslaget är tydligt med att den lilla åkermark som finns inom kommunen ska hållas öppen och att en fortsatt hävd är viktigt. Genom planförslaget öppnar kommunen upp för tillkomst av ny bebyggelse på landsbygden, denna ska dock så långt det är möjligt undvika att lokaliseras på potentiell jordbruksmark.

Möjligheten att bosätta sig på landsbygden bedöms kunna medföra möjligheter att bevara jordbruksnäringen. Sammantaget bedöms planförslaget ha en positiv inverkan på miljömålet.

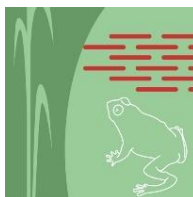
God bebyggd miljö

Genom att planförslaget har tydliga ställningstaganden avseende kulturhistoriskt värdefulla miljöer och byggnader, såväl äldre som moderna, får dessa ett övergripande skydd. Planförslaget innehåller även ambitioner om en stärkt kollektivtrafik och utbyggnad av gång- och cykelvägnätet. Enligt kommunens ställningstaganden avseende buller och översvämningar bedöms tillkommande bostadsbebyggelse planeras med hänsyn till eventuella risker. Sammantaget bedöms planförslaget ha en positiv inverkan på miljömålet.

Ett rikt växt- och djurliv

Planförslagets inriktning är att bevarande och utveckling av tätortsnära grönområden samt möjligheten att bo och verka på landsbygden är ett måste för upprätthållande av natur- och friluftsvärden. Dessa ställningstaganden tillsammans med planförslagets föreskrivna målsättning om att ta fram en Grön- och blåplan bedöms kunna ha en positiv inverkan på miljömålet.

Myllrande våtmarker

Kommunen beskriver bland annat hur de kan synliggöra och beakta våtmarkernas värden i den fysiska planeringen genom att undvika att exploatera våtmarker, sköta om befintliga våtmarker och restaurera och skapa nya våtmarker vid behov. Dessa ställningstaganden tillsammans med planförslagets föreskrivna målsättning om att ta fram en Grön- och blåplan bedöms kunna ha en positiv inverkan på miljömålet.

Övriga miljö kvalitetsmål

Planförslaget berör inte alla miljö kvalitetsmål. *Hav i balans samt levande kust och skärgård* och *Storlagen fjällmiljö* är inte tillämpbara på Surahammars kommun. Möjligheten att nå *Bara naturlig försurning*, *Skyddande ozonskikt* och *Säker strålmiljö* bedöms endast påverkas av indirekta effekter av planförslaget. Målet om *Giftfri miljö* berör i första hand tillsyn och kontroll. Fysisk planering berörs i mindre omfattning, och då i huvudsak i samband med efterbehandling av förorenade områden.

8 Uppföljning

Enligt 6 kap. 12 § miljöbalken ska en miljökonsekvensbeskrivning innefatta en redogörelse för de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Syftet med uppföljningen är att se om åtgärderna bidrar till måluppfyllelse på önskvärt sätt, att kontrollera att negativ miljöpåverkan inte blir större än avsett, samt att kunna upptäcka och åtgärda oförutsedda negativa konsekvenser. Uppföljningen bidrar också till kunskapsuppbyggnad och på längre sikt till bättre och effektivare miljöbedömningar.

Miljöpåverkan av översiktsplanen kommer dels att följas upp inom kommunens ordinarie miljöarbete såsom tillsyn, övervakning, prövning och rapporteringar. Kommunen föreslår även en insats för ett mer strategiskt arbete med hållbar utveckling för att på ett systematiskt sätt kunna följa upp översiktsplanen och kommunens arbete i stort för att nå de globala hållbarhetsmålen.

9 Referenser

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2009. *Befolkning i Västmanlands län 2015 – Prognoser för länets kommuner 2009 – 2030*. Rapport 2009:10.

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2005. *Stora opåverkade områden i Västmanlands län*. Rapport 2005:16.

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2013. *Klimatstrategi för Västmanlands län*. Rapport 2013:12.

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2014. *Mångfaldsdriven tillväxt – Regionalt utvecklingsprogram (RUP) för Västmanlands län 2014-2020*.

Länsstyrelsernas WebbGIS, Länsstyrelsen Västmanlands län. Tillgänglig: <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/vastmanland/karttjanst/>

Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2015. *Naturvårdsplan för Västmanlands län 2016 – En kartläggning av oskyddade naturvärden i Västmanland*. Rapport 2015:18.

Migrationsverket. *Statistik, Personer mottagna i en kommun*. Tillgänglig: <https://www.migrationsverket.se/Om-Migrationsverket/Statistik/Oversikter-och-statistik-fran-tidigare-ar/2016.html> (Besökt: 2017-03-16)

Miljömål. *Sveriges miljömål*. Tillgänglig: <https://www.sverigesmiljomal.se/> (Besökt: 2020-06-29)

Mälarens vattenvårdsförbund, 2020. *Övergödning*. Tillgänglig: <http://www.malaren.org/malaren/hur-mar-malaren/overgodning/>
Besökt: 2020-06-29

Naturvårdsverket. *Friluftsliv*. Tillgänglig: <http://www.naturvardsverket.se/Amnen/Friluftsliv/>
(Besökt: 2017-03-20)

Naturvårdsverkets kartverktyg Skyddad natur. Tillgänglig: <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Regeringskansliet, u.d. Barnkonventionen som svensk lag. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/barnkonventionen-som-svensk-lag/>
(Besökt: 2020-07-10)

Regeringskansliet (2014). *Mål för jämställdhet*. Tillgänglig: <http://www.regeringen.se/regeringens-politik/jamstallldhet/mal-for-jamstallldhet/> (Besökt: 2017-03-16)

SGI, 2012. *Översiktlig klimat- och sårbarhetsanalys – Naturolyckor, Västmanlands län*. Dnr 2-1005-0372.

SKL (Sveriges kommuner och landsting), 2010. *Hållbart resande i praktiken: Trafik- och stadsplanering med beteendepåverkan i fokus*.

70(71)

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING
2020-09-28

MILJÖKONSEKVENSBESKRIVNING TILLHÖRANDE FÖRSLAG
TILL ÖVERSIKTSPLAN FÖR SURAHAMMARS KOMMUN

Skogsstyrelsens kartverktyg Skogens pärlor. Tillgänglig:

<https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>

SMHI, 2015. *Framtidsklimat i Västmanlands län – enligt RCP-scenarier*. Klimatologi Nr 19.

Statistiska centralbyrån –

Folkmängd i riket, län och kommuner 31 december 2018 och befolkningsförändringar 2018

Antal förvärvsarbetsande och förvärvsintensitet per kommun, 2015

Land- och vattenareal per den 1 januari efter region och arealyp. År 2012 – 2019

Sveriges riksdag. *Lag (2009:724) om nationella minoriteter och minoritetsspråk*.

Tillgänglig: http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-2009724-om-nationella-minoriteter-och_sfs-2009-724 (Besökt: 2017-03-16)

Trafa, 2019. *Leder e-handel till ökade transporter? - delredovisning av ett regeringsuppdrag*. Rapport 2019:3

VISS – Vatteninformationssystem Sverige. Tillgänglig: <https://viss.lansstyrelsen.se/>
Besökt: 2020-06-29